SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 56. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MARCH 23, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 23-го БЕРЕЗНЯ 1991 Ч. 56. РІК XCVIII.

СТРАЙК ШАХТАРІВ ПОШИРЮЄТЬСЯ НА ВЕСЬ СССР

Донецьке (УНІАР). — Тут від 1-го березня продовжується страйк вуглекопів Донбасу, до яких приєдналися шахтарі Червонограду і Нововолинського. Як уже інформовано, страйкують не всі шахти відразу, а почергово. На Донбасі з 249 шахт щодня страйкували від 55 до 67 шахт, у Львівсько-Волинському реґіоні — не менш 24 шахтарських колективів.

Стають відомими і факти тиску на шахтарів — учасників страйку. Так прокурор міста запропонував керівництву шахти ім. Челюскінців видати двох гірняків як активних організаторів акції. Депутати Дніпровської Сільради погрожують у відповідь на страйк припинити постачання продовольства у місто. Одночасно на адреси страйкуючих колективів надходить чимало телеграм з усієї України із закликами припинити страйк. Підписують ці послання переважно керівники рад трудових колективів. Однак, багато телеграм мають цілком протилежний зміст. Шахтарів підтримують як на Україні, так і поза її межами.

Червоноградський страйковий комітет ухвалив 12-го березня звернення до шахтарів та всіх демократичних сил, в якому вказується, що страйк гірників басейну має суто політичний характер. Шахтарі протестують проти антигуманної системи, яку „змайстрували теоретики марксизму-ленінізму". У документі Міхаїл Ґорбачов названий „самозваним президентом". Автори звернення закликають до рішучого мирного виступу проти комуністичної верхівки, а також підкреслюють право кожного народу самостійно будувати свою державність.

Заступник голови Ради Міністрів України Віктор Гладуш в інтерв'ю українській телевізії 19-го березня заявив, що напруження у вугільній промисловості зростає, а втрати від страйку лише за березень становлять близько 170 міл. карбованців. Водночас на Донбасі щодня зростає кількість колективів, які припиняють працю. Зазнають втрат і суміжні галузі, зокрема коксохемія і металюргія. Все це серйозно відіб'ється на загальному стані української економіки. „Уряд України зробив більше, ніж міг, але збільшити платню шахтарям ми неспроможні, — заявив В. Гладуш. — Вихід лише один — припинити страйк і сісти за стіл переговорів".

Шахтарі Донбасу висувають як економічні, так і політичні вимоги. Донецький міський страйковий комітет призначив члена Демократичного Руху Степана Кришка громадським захисником на судовому процесі у справі ув'язненого депутата Степана Хмари. Ще один громадський захисник від Демократичного Руху — Олександер Цуркан працює анестезіологом і є активістом міжнародної організації „Лікарі за права людини". Обласна організація УРП також делеґує на суд над Хмарою свого громадського захисника. Ним став безпартійний депутат Донецької Обласної Ради гірничий майстер шахти імени Засядька Антон Талімончук.

Від початку березня страйкують також ряд шахтарських колективів Кузбасу і Караганди, до яких почали приєднуватися інші шахти СССР. Страйк совєтських шахтарів фактично поширився на всі вугільнодобувні райони СССР.

Згідно з повідомленням кореспондента Ассошіейтед Пресс Алана Купермана, шахтарі Донбасу погодилися на переговори з урядом України, але покищо не відмовилися ні від одної зі своїх вимог, серед яких — підвищення заробітків, поліпшення умов праці та постачання продуктами, товарами широкого вжитку і ліками.

Голова страйкового комітету Донбасу Юрій Болдирєв повідомив, що шахтарі погодилися на переговори з урядом, але відмовилися вийти на працю і страйк продовжується. Від страйкарів у переговорах беруть участь 10 осіб, від уряду республіки — голова Ради

ДОПОВІДЬ М. АНТОНОВИЧА

Ню Йорк. — Доповідь Марка Антоновича на тему „Громади 1860-их років", яку влаштовує Українська Вільна Академія Наук, відбудеться в неділю, 24-го березня, о год. 2-ій по полудні в приміщенні будинку УВАН, 206 100-та вул. захід. За інформаціями телефонувати на число: (212) 222-1866.

Затверджено склад збірної юнаків УСЦАК в турне в Україну

Нюарк (О.Т.). — Провід Української Спортової Централі Америки і Канади остаточно затведив склад збірної футболістів-юнаків, що в другій половині червня візьме участь в турне в Україну з нагоди святкувань 80-річчя СТ „Україна" у Львові. Раніше подано склади збірних: футбольної під проводом Євгена Чижовича, тенісу, що її очолять Петруся Савчак (адміністратор) і Юрій Савчак (провідник), шахів, провідник д-р Орест Попович. Формуються склади збірних плавання, жіночої і чоловічої відбиванки. Ці останні будуть вибрані на відбиванковому турнірі УСЦАК 27-го квітня ц.р. в Мейплвуді, Н.Дж.

Збірна юнаків футболу провела вже перший тренувальний збір в днях 2-3-го березня в Клівленді, який влаштувало УАСТ „Львів" і його чолові діячі Росули. Наступний тренувальний збір відбудеться в Дітройті в днях 27-28-го квітня на терені діяння УАСТ „Черник". При кінці травня збірна юнаків буде учасником великого міжнародного турніру, що його влаштовує клюб „Куґарс" Савт Ориндж-Мейплвуд, в якому між іншими, запрошені взяти участь юнаки „Карпати" Львів.

Головний тренер юнацької збірної Михайло Гарапин та його заступники Степан Гаванський і Григорій Пилипяк включили до збірної УСЦАК таких юнаків: Д. Майклс, Дорко Майклс, М. Метельський, О. Чолій, Р. Гарапин, І. Гарапин (усі СТ „Україна", Торонто), С. Добропос, М. Фаріон, А. Кордуба, Т. Напора, Т. Олексів, А. Пилипяк, О. Гриф, А. Панчишин (усі УАСТ „Львів" Клівленд), Б. Когут, Г. Соболь (УАСТ „Черник" Дітройт), С. Ковальчин і М. Гаванський (СК СУМ „Крилаті" Йонкерс), М. Чижович (УСВТ „Ч. Січ" Нюарк). Усі спортовці і їх провідники самі оплачують собі кошти поїздки в Україну. Є потреба набути для них однострої і спортовий інвентар. Бажаючі допомогти здійснити цю історичну поїздку збірних УСЦАК, можуть висилати пожертви на адресу: USCAK, 680 Sanford Ave., Newark, N.J. 07106.

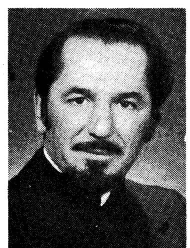
Відживає козацька слава

Одеса (О. Сокирко). — Тут створено Товариство Чорноморських Козаків.

Історія Причорномор'я тісно пов'язана з козацтвом що свого часу захищало свій край від турецьких і татарських завойовників. Ідея створення Товариства вперше виникла під час святкування 500-річчя Запорізької Січі, куди було запрошено й одеситів.

Мета об'єднанння — відродження колишніх традицій Чорноморського Козацтва, вивчення невідомих сторінок його історії, популяризація побуту і звичаїв славних запорожців.

Округа УНСоюзу в Торонто відбула Річні збори

Отець М. Стасів

Торонто. — В неділю, 3-го березня, тут у приміщенні Української Канадської Фундації, мимо дуже поганої погоди, зійшлися представники великої більшости сюзових відділів Торонто і околиці, щоб відбути Річні збори.

У висліді відбутих зборів, головою Округи залишився о. д-р Мирон Стасів, заступником голови вибрано Степана Чорнія, а секретарем залишився Іван Шляпак. До Контрольної комісії увійшли: Степан Вовк, Анна Бурій та Домарецька.

Збори відкрив о. д-р М. Стасів молитвою та опісля привітав головного предсідника УНСоюзу Уляну Дячук. На бажання присутніх о. Стасів проводив зборами, а І. Шляпак секретарював.

І. Шляпак був також секретарем попердніх зборів. Він відчитав дуже детальний протокол з нарад, відбутих дня 11-го березня минулого року. Присутні прийняли його з подякою.

У звітах уступаючої Управи подав свої погляди уступаючий голова о. Стасів. Він ствердив, що діяльність Округи була мала. Кожну одну членську аплікацію є дуже тяжко придбати. Молоді відмовляються стати членами, бо уважають, що забезпечення в праці їхній є вповні задовільне. Також непокоїть проспектів рецесія. Люди бояться брати на себе нові фінансові зобов'язання. Відчува-

(Закінчення на стор. 4)

КОНЦЕРТИ КВАРТЕТУ ІМ. ЛИСЕНКА

Нюарк, Н. Дж. — Добродійні концерти струнного квартету імени Лисенка з Києва при участі піяністки Лариси Крупи відбудуться: в Нюарку в неділю, 24-го березня, о год. 6:30 вечора в залі церкви св. Івана Хрестителя, Сенфорд авеню, та в Ню Йорку в суботу, 30-го березня, о год. 7-ій вечора в Українському Народному Домі, 140 Друга авеню. Концерти відбуватимуться з нагоди відзначення 5-ої трагічної річниці катастрофи Чорнобиля, їх влаштовує камерний ансамбль „Нова" і спонзорує Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.

Дж. Буш зустрівся з Л. Валенсою

Вашінґтон. — У середу, 20-го березня, президент ЗСА Джордж Буш прийняв президента Польщі Лєха Валенсу і в привітальній промові проголосив, що З'єднані Стейти прощають Польській республіці 70 відсотків фінансової заборгованости.

Виступаючи перед Білим Домом, Дж. Буш, звертаючись до Валенси, сказав: „Ми хочемо, щоб ваші економічні реформи увінчалися успіхом, щоб ваша демократія розквітла пишним цвітом, і ми закликаємо інші країни наслідувати наш приклад".

У слові-відповіді Л. Валенса сказав, що рішення З'єднаних Стейтів знімає з його країни значний фінансовий тягар. Звертаючись до Буша, Валенса заявив: „Ваша особиста участь у цій справі має для Польщі історичне значення. Вона надає нам нові можливості і відкриває нові перспективи. За цю допомогу я висловлюю сердечну подяку великій американській нації".

Далі Валенса сказав: „Я хотів би, щоб наше економічне співробітництво продовжувалося. Вільна Польща напевне стане країною нових можливостей, що піде на користь обом країнам".

Пізніше польський президент зустрівся з державним секретарем Джеймсом Бейкером і секретарем департаменту оборони Ричардом Чейні.

Польща була винна З'єднаним Стейтам коло трьох більйонів долярів, що становило менш як десять відсотків її загальної зовнішньої заборгованости, однак більшість европейських кредиторів також розглядають справу про часткове прощення польських боргів.

Згідно з розпорядженням Буша у Варшаві буде відкрито американський комерційний центр.

Совєтські міліціонери напали на литовських прикордонників

Вільнюс, Литва. — Литовський інформаційний центр в Ню Йорку повідомив про напад совєтських міліціонерів з частин спеціяльного призначення (ОМОН) на автобус, в якому були співробітники органів державної безпеки Литви.

Коло 7-ої години вечора за місцевим часом у середу, 20-го березня авто з так званими „чорними беретами" намагалося зупинити в центрі Вільнюса автобус, що належав департаментові національної безпеки. В автобусі було семеро неозброєних співробітників департаменту, які їхали додому після денної служби у прикордонному патрулюванні.

Водій автобуса відмовився зупинитися. Тоді дорогу йому намагалися перегородити ще кілька совєтських військових авт. Спочатку „чорні берети" кілька разів вистрілили у повітря, а потім, коли автобус не зупинився, вистрілили в колеса. Пошкоджений автобус спочатку вдарив тролейбус, а потім дерево. Свідки твердять, що совєтські вояки продовжували стріляти навіть тоді, коли автобус зупинився. П'ятьом вдалося вискочити з автобуса і вони кинулися втікати. Один з литовців, який біг, щоб заховатися в будинку парляменту, був поранений. Два інші співробітники литовської охорони були захоплені „омонівцями" і про них нічого невідомо.

Представник литовського парляменту Гарис Субасюч повідомив нюйоркський центр інформації про те, що міністерство внутрішніх справ СССР намагалося звалити відповідальність за обстріл автобуса на співробітників литовського департаменту національної безпеки. Міністерство внутрішніх справ твердить, що литовці перші відкрили вогонь на совєтських вояків, тим самим спровокували їх. Г. Сюбачюс заявив, що твердження совєтського міністерства не має нічного спільного з реальністю.

У четвер інформаційне бюро литовського парляменту розповсюдило комунікат, в якому подано телефонічну розмову між заступником литовського прем'єра Зіґмасом Вайшвілою і призначеним Москвою генеральним прокуратором республіки Антанасом Петравскасом. Петравскас намагався виправдати дії „омонівців", заявивши, що вони зупинили автобус, бо, за їх даними, там була зброя. Правда, потім прокуратор визнав, що „ніякої зброї не було знайдено".

Коли З. Вайшвіля зв'язався з місцевим командуванням „омонівців", ті відмовилися визнати свою участь в інциденті, заявивши, що дізналися про це лише годину після нього.

Вайшвіля зателефонував міністрові внутрішніх справ СССР Борисові Пуґо і зложив протест проти аґресивних дій „чорних беретів". Пуґо обіцяв післати у Вільнюс свого представника.

АМБАСАДОР ЗСА В МОСКВІ КРИТИКУЄ СОВЄТСЬКУ НЕҐАТИВНУ ПРОПАҐАНДУ

Москва. — Амбасадор З'єднаних Стейтів Америки до Совєтського Союзу Джек Матлок піддав гострій критиці совєтські засоби масової пропаґанди, зокрема радіо і телевізійну станцію „Время", яка намагається усі неполадки, економічну й політичну кризу, страйк вуглекопів, брак товарів першої потреби, зіпхати на „західніх імперіялістів" і „західніх противників соціялізму", які, мовляв, вмішуються до внутрішніх спав Совєтського Союзу і підбурюють робітників до страйків та неспокоїв.

Амбасадор Дж. Матлок, який належить до катеґорії дипломатів, які все шукають правди і спростовують брехню, продемонстрував кореспондентам одну з телевізійних програм „Время" записану на відеострічку з критикою найбільшої профспілки ЗСА Американської федерації праці, Конґресу індустріяльних організацій (АФЛ-СІО), яка, на їхню думку, вмішалася до страйкарів совєтських копальняних робітників, вислала для них фінансову допомогу і запросила представників вуглекопів відвідати ЗСА за кошти американської профспілки. „Чи керівники совєтської телевізії не читають своїх газет, — запитався публічно Матлок совєтських пропаґандистів, — бож у їхній пресі постійно друкуються сльоґани про дружбу і співробітництво робітників усього світу". Чи може це пусті пропаґандивні фрази, без глибокого значення? Дж. Матлок відкрито заявив, що американські вуглекопи тримають тісний зв'язок із своїми совєтськими колеґами і незалежні совєтські профспілки були запрошені до ЗСА на відвідини і для виміни досвідом. Існує ж міжнародна програма виміни робітниками, чи про неї також не знають керівники „Время", — запитався Матлок і заявив: „напевно знають, бож висилають до ЗСА свої делеґації політиків, письменників, мистців, медичних спеціялістів і представників інших галузей".

Про що ж властиво йдеться? Від коли засобами совєтської пропаґанди почав керувати Леонід П. Кравченко, консерватист і ненависник західніх демократичних систем, все в радіо і телепередачах змінилось на гірше. Він також перетворив телепрограму „Время" на рупор кремлівської пропаґанди і на фальсифікатора західньої дійсности. Кравченко не відмовляється від західньої мільйонової програми допомоги для відбудови совєтської економіки, яка вже довший час стоїть над пропастю, але він не терпить західньої критики, нав'язування дружніх відносин з республіками, робітничими спілками, незалежними мистецькими групами, виміни духовниками, науковцями, студентами тощо. „Значить він повертається до старих часів ізоляції", — заявив Матлок кореспондентам. Матлок думає, що засоби масової пропаґанди, які опинилися тепер в руках консерватистів, не сприяють поглибленню американсько-совєтської дружби і поліпшенню економічних відносин в середині СССР.

В АМЕРИЦІ

КОМІСІЯ ПАЛАТИ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ для справ освіти та праці схвалила законопроєкт, котрий ґарантував би працівникам до 12-ти тижнів вільного від праці часу з причини народження дитини чи захворіння в родині, не зважаючи на те, що над таким законопроєктом ще дальше висить президентське вето. Голова вищезгаданого комітету конґресмен з Мишиґену Вілліям Форд заявив, що ціла Палата Репрезентантів, повернувшись з великодньої відпустки 8-го квітня, ще мусітиме докладно обговорити цей законопроєкт, що в його комісії схвалено одноголосно.

СТАРАЮЧИСЬ ВТИХОМИРИТИ від можливого дальшого розголосу контроверсійну справу стипендій для студентів меншинних груп в ЗСА, Ламар Александер, новозатверджений секретар Департаменту освіти, заявив у середу, 20-го березня, що американські університети та коледжі повинні продовжувати наділення стипендій, призначених виключно для студентів меншинних груп, а тим часом Департамент освіти розгляне це спірне питання.

АМБАСАДОР ЗСА ДО ІРАКУ Ейпріл Ґілеспі, виступаючи перед сенатською Комісією закордонних справ, заявила, що вона постійно попереджала президента Саддама Гуссейна минулого літа, щоби він мирним способом полагодив свої кордонні непорозуміння з Кувайтом. Одначе іракський президент, на її думку, є надто „дурним", щоби зрозуміти, як ЗСА зареаґують. Амбасадор Е. Ґілеспі підкреслила, що іракські звідомлення про її розмову з президентом Гуссейном були в більшості зфабриковані та фальшиво представили буцімто вона одобрювала заміри Гуссейна. Ця справа була широко розголошена в міжнародній пресі.

АҐЕНТСТВО АССОШІЄЙТЕД Пресс повідомило, що віцепрезидент урядового експортно-імпортного банку ЗСА Юджін Лосон потвердив, що у безпосередніх переговорах з делеґаціями Японії, Франії, Італії і Еспанії ЗСА досягнули порозуміння, що згадані країни не вимагатимуть від східньоевропейських держав, недавніх сателітів Москви, купівлі західніх товарів в заміну за допомогу, яку ЗСА і членські країни Европейської економічної спільноти плянують надати Польщі, Чехо-Словаччині, Мадярщині, Румунії і Болгарії. Раніше така тенденція була помітна у взаємній торгівлі між Еспанією і Польщею, Італією і Мадярщиною та іншими країнами.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ оборони ЗСА Ричард Чейні, виступаючи перед Комісією міжнародних справ Палати Репрезентантів заявив, що Уряд З'єднаних Стейтів Америки не думає обмежувати доставу зброї своїм союзникам на Близькому Сході прямо тому, що ЗСА зацікавлені безпекою тих країн. Відповідачюи на питання членів комісії, Чейні сказав, що в деяких випадках об'єм продажу американської модерної зброї і воєнної технології не тільки не зменшиться, а навпаки, збільшиться. Це відноситься до експорту зброї до Єгипту, Ізраїля і Савдійської Арабії. Деякі законодавці турбувались тим фактом, що згадані країни не вирівняли ще й досі своїх раніших довгів.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА СПРОТИВ президента Джорджа Буша і державного секретаря Джеймса Бейкера, Сенат заморозив військову допомогу для Йорданії в сумі 55 міл. дол. Представники Сенату заявили, що фонд буде звільнений тільки тоді, як Президент ЗСА запевнить Конґрес, що Йорданія, яка під час війни в районі Перської затоки симпатизувала з іракським диктатором Саддамом Гуссейном, докаже, що вона це робила під тиском і включиться тепер у процес шукання справжнього довготривалого миру на Близькому Сході.

У СВІТІ

АҐЕНТСТВО АССОШІЄЙТЕД Пресс інформує про черговий терористичний акт екстремістів в Ливані, в результаті якого вісім осіб загинули на місці, а 21 були поранені, деякі тяжко, і перебувають у шпиталях. Терористичний акт був скерований проти міністра оборони країни Мішеля Мюра, який менш-більш в той самий час переїжджав своїм автомобілем коло місця вибуху. Зрив наладованого в автомобіль динаміту й іншого матеріялу був такий сильний, що автомобіль міністра відкинув на тротуар і на щастя міністер Мюр був тільки легко поранений. Слідство виказало, що автомобіль з випакованим вибуховим матеріялом був зірваний з віддалі при допомозі електронічного апарату. Це означає, що терористи слідкували за рухом автомобіля міністра.

ГОЛОВНЕ КОМАНДУВАННЯ американських військ в Савдійській Арабії повідомило, що під час пробного полету загорівся в повітрі в околиці Червоного моря літак американської морської піхоти „Горрієр". Пілотові вдалося вискочити з горіючого літака при допомозі спеціяльної апаратури і його підібрав на відкритому морі гелікоптер висланий для рятування пілота з корабля. Причину катастрофи перевіряє військова комісія.

КОЛИШНІ ЕМІҐРАНТИ З СССР, переважно жиди, які свого часу виїхали до Ізраїля, звернулись до німецького уряду з проханням надати їм права втікачів і постійне перебування в тій країні. В останньому часі число таких прохань збільшується і буде збільшуватися в майбутньому, як тільки СССР злібералізує свій еміґраційний закон. Приблизно 300 аплікантів приїхали до Німеччини з Ізраїля на вакації і їх перебування закінчилося, але вони не поверталися на батьківщину, а за кілька днів внесли прохання про надання їм права на постійне перебування. Більшість жидівських еміґрантів в Німеччині, включно з Ігорем Полянським, який дав інтерв'ю кореспондентові АП Ларрі Торсонові, заявили, що вони взагалі не хотіли їхати до Ізраїля, але зробили це тому, що в них не було іншого виходу.

Літак повіз допомогу в Україну

Владика В. Лостен з отцями П. Пащаком та Я. Нортоном благословить вантаж і пасажирів „Мрії" на щасливу путь.

(Фото: Х. Лев)

Гартфорд, Конн. (Х.В-Ф). — У понеділок, 18-го березня, о 1-ій год. по полудні у приміщеннях вантажних складів міжнародного петовища Бредлі у місцевості Віндзор Локс, Конн., біля Гартфорду, відбулася пресова конференція про Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, його цілі та завдання і про літак „Мрія", що вже другий раз повіз допомогу для дітей, які потерпіли від чорнобильської катастрофи в Україні.

З вантажем „Мрії" для певности достави призначеним адресатам поїхали: заступниця голови ФДДЧ Надія Матківська в товаристві Роберта Міллера, заступника директора табору для невиліковно хворих дітей, що його спонзорує відомий американський актор Пол Нюман з Вестпорту, Конн. Одним із пасажирів цього лету був також д-р Володимир Гординський, один із членів Управи ФДДЧ, завданням якого є влаштувати діягностичну ляободаторію у Львівській лікарні ФДДЧ для лікування дітей, потерпілих від радіяції в Чорнобилі. Четвертим пасажиром був Іван Олексин, Голова Українського Братського Союзу, який у Києві влаштує ще одну лікарню ФДДЧ. У цьому транспорті „Мрія" повез

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Сумнівна перемога Ґорбачова

Коли в Америці відбуваються якісь загальні вибори, то ще того самого дня радіо-телевізія проголошують детальні висліди. У Совєтському Союзі з його відсталою цивілізацією голосують все ще картками, що їх вкидається до дерев'яних скриньок. Офіційно проголошено, що докладні висліди референдуму, що відбувся 17-го березня ц. р., будуть проголошені за два тижні. Тому теперішні коментарі стосуються тільки фраґментаричних інформацій, які проте кидають сяке-таке світло на бажання голосуючих. Міхаїл Ґорбачов радісно сповістив свою велику перемогу...

Михаїл Ґорбачов „виграв", бо в загальному понад 50 відсотків голосуючих відповіли „так" на запит, чи хочуть залишитися в межах Союзу. Але... тих „але" є так багато при аналізі висліду референдуму, що Ґорбачов повинен би менше радіти, якщо б він мав пошану для правди і почуття критицизму. Добра оцінка висліду референдуму була в одній із найповажніших газет — „Крісчен Сайєнс Монітор" з 19 березня. Мовляв: ті, що голосували „за" висловили готовість жити далі в Союзі, але уявляють собі той Союз цілком інакше, як уявляє собі Ґорбачов". Названий часопис подає за приклад Україну, де майже 50 відсотків голосували „за" залишення у „відновленій федерації на базі повної рівности", але 85 відсотків голосували за формулу, зголошену урядом України, що залишення в Союзі має бути на базі закону про суверенітет України. У Російській Федеративній Республіці величезною більшістю перейшла вимога Бориса Єльцина, що президента СССР повинен вибирати загал населення. Насправді — ця вимога була адресована до Ґорбачова, якого „вибрала" Верховна Рада з її комуністичною більшістю.

Отой референдум був придуманий Ґорбачовим за ніби доказ, що сам нарід хоче „єдности", — насправді цей референдум був за збереження „одної неподільної" імперії у кордонах, здобутих у „вітчизняній війні", читай — у загарбницьких війнах Московщини проти самостійних держав, створених після упадку царату. Вислід референдуму, в якому із 15-ти республік шість взагалі не взяли участи у голосуванні, матиме малий реальний політичний наслідок. Міхаїл Ґорбачов пов'язував з референдумом надію на підвищення власної популярности й авторитету, які цілком підупали. Зрозумівши, що первісний текст, за яким мали б голосувати громадяни СССР, рішуче несприйнятливий, — Ґорбачов склав новий текст із різними обіцянками — повної рівности всіх республік, пошанування людських і національних прав, поширення краєвої автономії тощо. Тепер виявиться що Ґорбачов здійснюватиме? Якщо він уважатиме, що справа скінчена і що „мурин зробив своє і мурин може відійти", — то він помиляється. Реальне політичне значення референдум ледве чи матиме і Захід уже зрозумів це. Референдум відбувся в минулу неділю. У минулу середу були про це широкі вістки у „Н. Й. Таймсі" — й інших газетах, але у вечірніх телевізійних „Новинах" — не згадано в ЗСА про ту подію ані слова. Пригадаймо, що в минулому році прив'язувано велике значення до Конґресу Компартії СССР. Передбачений на три дні Конґрес тривав 10 днів, бо учасники announced ...

ПІСЛЯ КІЛЬКОХ РОКІВ застою у мешканевій індустрії тепер завважується деяке пожвавлення. Причиною цього пожвавлення є обниження відсотків на позичках, що в свою чергу дало можливість всім тим, які вперше купують житлові приміщення придбати доми. А тому, що до цього часу був такий малий попит на доми, то призбиралась велика кількість будівель на продаж. Вперше пожвавлення завважено на північносхідньому побережжі на початку січня, тепер це вже стало дійсністю по цілій країні.

Микола Бараболяк

ВИГРАЛИ ВІЙНУ — І ЩО ДАЛІ?

II. „Сатанізм" Саддама Гуссейна — і кара.

Війна з Іраком закінчилась великою військовою перемогою Америки. Америка святкує. Коли думаю про цю війну, то нагадуються футбольні матчі й евфорія після побіди фаворизованої команди, а поведінка Буша нагадує іноді „ковча" спортової залоги, що виграє. На жаль, у міжнародних стосунках діло не таке просте. Війна велась згідно 678 резолюції ООН за звільнення Кувайту, але теж — і це може істотніше, ніж привернення автократа на престіл Кувайту, — „за реставрацію міжнародного миру і безпеки в цьому районі". При кінці війни говорилось вже без обиняків, що йдеться головно про те, щоб зліквідувати Саддама, як диявола в людському тілі, який порушує міжнародні закони. Тож приходиться сказати дещо про цей „сатанізм":

Саддам Гуссейн був „хороший парень", коли вів затяжну, дуже криваву війну з іранським Хомейні. Він став приятелем ЗСА ще у листопаді 1979 року, коли хомейнівські фундаменталісти захопили були американську амбасаду в Теграні з 66-ма закладниками. Пізніше, у війні з Іраном, Америка постачала Саддамові Гуссейнові не тільки зброю, але головно інформації її розвідок про рухи іранських військових з'єднань. Захід був зобов'язаний Саддамові Гуссейнові за затримання походу хомейнізму на арабський світ. Ми з'ясували обставини, серед яких поставали держави Іраку, Савді Арабії і Кувайту та як вставлювано між ними кордони, а головно кордон між Іраком і Кувайтом, щоб звернути увагу на те, що годі відмовити зовсім раці Саддамові Гуссейнові, коли він намагавсь скореґувати дещо кордони Іраку. Він раз-у-раз протестував, що Кувайт „підкрадає" ропу, помпуючи нафту з терену по боці Іраку. Він теж домагався, щоб справити кордони на побережжі; коли Кувайт не згоден передати Іракові частину побережжя над Перською затокою і острова Бубіян, який зовсім без ужитку для Кувайту, то виарендувати Іракові частину того побережжя для розбудови порту. Саддам Гуссейн загрозив, що це питання для нього вітальне і може привести до війни. Кувайт відмовився переговорювати. За тиждень перед атакою на Кувайт Саддам Гуссейн викликав до себе американську амбасадорку Апріль Ґлеспі і натякнув їй про свої наміри супроти Кувайту (війська Іраку були вже зосереджені на кордоні). Амбасадорка Ґлеспі сказала: „Ми не маємо багато що казати, коли йдеться про такі суперечки між арабами, як ваші (Іраку) різниці стосовно кордонів із Кувайтом". А ще на два дні перед атакою, 31-го липня 1990 року, асистент державного секретаря Келлі сказав: „Ми не маємо договорів про взаємну оборону з жодною з держав над Перською затокою. Історично ми не встяваємо у диспути про кордони і є за мирним полагодженням таких спорів". — І це була правда!

Годі оправдувати чи боронити Саддама Гуссейна за його аґресію на Кувайт. Але годі теж беззастережно звинувачувати Саддама Гуссейна, як найбільш чортоподібну потвору зі самого дна пекла сатани! А так його змальовується в американській „мідії" і так його змальовує Буш. Та ж ще влітку 1990 року він був О, Кей! На всякий випадок, він менший злочинець від Гафеза Ассада, тирана Сирії, а з цим адже переговорював Бейкер, щоб приєднати його до альянсу проти Саддама Гуссейна; його бачили ми на любій розмові у Женеві з Дж. Бушем. Годі виправдати вжиток Саддамом Гуссейном хемічної зброї проти повстання курдів у 1988 році, у час розпалу війни з Іраном; хоч була то горяча воєнна ситуація. Саддаму Гуссейнові приходилось було відкрити тоді „другий фронт" проти курдів, яких під'юдили до революції хомейнівці. Але Ассад не був у стані війни, коли він витроїв ґазами своїх таки націоналів літом 1982 року за громадський спротив проти його режиму. В самому містечку Гама згинуло тоді від трійливої зброї до 10.000 жителів. То чи слід було Америці приєднувати до боротьби проти одного негідника Саддама Гуссейна ще гіршого бандита? Та ж той Ассад відповідальний теж за смерть понад чотирьох сотень американських вояків у Бейруті! На це „неподобство" звертає увагу світова преса і, на жаль, тільки деяка американська. То ж не на правдоньці будується Бушевий „новий порядок" в світі!

В чому ж іще справа? Правда, Саддам Гуссейн упертюх, ординарно відгрожувався і він надто самовпевнений. Вимога відповідно покарати його була оправдана. Але коли він був уже на колінах і зобов'язувався під деякими умовами залишити Кувайт, — то хіба не треба було все ж

(Закінчення на стор. 4)

М. Мельник

УКРАЇНСЬКА ГРУПА В АМЕРИЦІ — ОДНА З НАЙБІЛЬШ СОЛІДНИХ

Переглядаючи збірник доповідей Американської економічної асоціяції, опублікований в 1990 році, я завважив статистичну аналізу расових, еспанських і етнічних груп в Америці, базовану на переписі населення в 1980 року. Автором аналізи є Рейнолд Фарлі. Передана внизу інформація відноситься до економічного статусу, кваліфікацій і освіти українців у порівнянні з деякими іншими групами.

Яка пропорція бідних і „багатих" українців в порівнянні з іншими групами? Ці два критерії автор висловлює за цінами, перерахованими на ціни з 1987 року. І так чотироособові родини вважалися бідними, коли заробляли 16,000 долярів. Родина, що заробляла понад 69,600 дол., була зарахована в категорію „багатих". (Слід тут зазначити, що клясифікація „багатства" чи „бідности" залежала виключно від самих опитуваних, як саме вони себе подали в переписі).

В українській етнічній групі було 5 відсотків бідних. Тільки дві етнічні групи з п'ятдесяти — цебто 4 відсотка мали менше бідних. Це були словаки і хорвати. Найвища пропорція бідних (34 відсотки) була серед пуерторіканців і в'єтнамців. В тих часах пропорція усіх бідних в Америці була 11 відсотків. „Багатих" українських родин в українській етнічній групі було 17 відсотків. 12 груп із 50-ти (цебто 24 відсотки) були багатші. Це були (у відсотках): мадяри (18), ірляндці (18), швайцарці (18), юґославці (18), вірмени (19), литовці (20), шкоти (20), японці (23), австрійці (25), румуни (27) і росіяни (32). Треба зауважити, що в групі росіян є значна кількість жидів, українців та інших. Найнижчу пропорцію „багатих" (2 відсотка) мали пуерторіканці. Пропорція багатих на Америку була 12 відсотків, цебто 12 відсотків усіх родин Америки заробляли більше, ніж 69,600 дол.

Пропорція бідних українців є дійсно мала і вона багато говорить про нашу етнічну групу. Нам треба взяти до уваги, що більш численна іміґрація українців (русинів) до Америки почалась на переломі XIX-XX століть. Десь біля 35 відсотків тих людей були неписьменними і біля 90 відсотків були селянами. Коли в Канаді в тих часах можна було дістати поле безкоштовно, в Америці вільних просторів уже не було, і поле треба було купувати. Повоєнна переважно політична іміґрація стояла багато краще під тим оглядом. В окупаційній зоні Німеччини було приблизно 14 відсотків професійних людей і 25 відсотків урядовців у ділянках індустрії, торгівлі і фінансів. Це все вказує на принаймні одну основну характеристику української етнічної групи: етика праці в тій групі є дуже висока.

Автор вгорі цитованої розвідки подав теж середній дохід мужчин у віці між 25 і 54 роками життя. Доходи теж обчислені в цінах з 1987 року і в тисячях долярів. Дохід пересічного українця був 25.5 тисяч долярів. 16 із 40 (40 відсотків) груп мали вищий дохід (знову в тисячах дол.): поляки (25.6), греки (25.7), скандинавці (25.7), шкоти (25.7), валлійці (25.7), японці (26.4), словаки (26.5), китайці (26.8), бельгійці (27.2), фіни (27.3), литовці (27.3), мадяри (27.8), юґославці (28.0), австрійці (29.4) і росіяни (32.4). Найнижчий дохід (18.6) мали чорні. Пересічний дохід на Америку був 23.4 тисячі долярів.

Слідуючі цифри — це відсотки мужчин у віці між 25-им і 54-им роками життя, які були професійними людьми або працювали в адміністрації підприємств. Українців у тій категорії було 36 відсотків. 16 груп із 50 (32 відсотки) мали вищі відсотки мужчин, затруднених у тих ділянках. Це були: ірляндці (37), шведи (37), вірмени (38), хорвати (38), валлійці (39), канадійці (40), ливанці (40), шкоти (40), скандинавці (41), китайці (42), японці (42), литовці (42), австрійці (49), румуни (49), росіяни (59) й індуси (60). Найнижчий відсоток (11) мали мехіканці. На цілу Америку такого роду мужчин було 28 відсотків.

І вкінці маємо пересічні кількості літ науки в коледжі для 50-ти груп. Пересічний час навчання для українців є 2.5 року. 14 груп (цебто 28 відсотків) із 50-ти мали вищі пересічні. Ті групи є: вірмени (2.6), литовці (2.6), валлійці (2.6), скандинавці (2.7), шкоти (2.7), філіппінці (2.8), ливанці (2.8), японці (2.9), австрійці (3.3), румуни (3.3), корейці (3.4), китайці (3.6), росіяни (4.0) та індуси (5.3). Найнижчу пересічну мають пуерторіканці (0.6), а пересічна на Америку є 1.72 року навчання в коледжі.

В усіх цих категоріях українська етнічна група займає дуже солідне місце. Виходить, що українці зуміли перебороти багато перешкод. Передвоєнна іміґрація була бідна, неосвічена, без знання англійської мови і з національним походженням, на яку англійсько-американське і німецько-американське корінне населення дивилось згори. Людям тим не легко було ці всі труднощі перебороти. Повоєнна іміґрація давала собі раду з тими труднощами багато краще.

Шкода, що Федеральне Бюро Інвестигацій (Еф-Бі-Ай) не клясифікує статистичну інформацію про злочини, згідно з етнічними групами. Та в часописах і на телевізії незвичайно рідко зауважуємо злочинців з українськими іменами. Я певний, що пропорція українських злочинців є одна з найнижчих. Завдяки надпересічному прив'язанню до своїх Церков, моральні принципи відограють багато більшу ролю в українських скупченнях, ніж серед багатьох інших етнічних чи расових груп.

Назагал, українців в Америці нема багато. Коли в 1970 році населення Америки становило 227 мільйонів, то людей, які здеклярували українську мову своєю рідною, було 249,000, тобто один українець на 1,000 цілого населення. За переписом населення з 1980 року в Америці жило 250 мільйонів людей, з того 381,100 осіб мали обох батьків українців, що становить 15 українців на 10,000 населення. (Цифри ці не можна порівнювати тому, що питання про національність під час тих двох переписів населення були цілком відмінні).

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про проблеми єднання

В останніх двох роках історія зробила у цілому світі стільки несподіванок, здається непередбачених найкращими політиками, що справді часом важко це звичайним розумом охопити, а передусім зрозуміти.

Ось, наприклад, пригадуємо як довгими роками розділені наслідком програної після Другої світової війни, дві Німеччини, хоч під двома різними режимами, але таки стреміли до з'єднання і, здавалося, таке було бажання пересічного горожанина. Як інакше можна собі пояснити цю пропам'ятну новорічну ніч 1990 року, коли населення начебто цілої Східньої Німеччини вилягло на вулиці Берліну, щоб спільними силами зі своїми братами зі Західньої Німеччини голіруч збурити цей сумнозвісний мур, що ділив їхню батьківщину? І не було кінця утікачам чи переселенцям, які після відкриття границі вливалися у Західню Німеччину. І вкінці у жовтні минулого року прийшло до остаточного з'єднання Німеччини знову, як перед Другою світовою війною, в одну державу.

Чи можна було більшого бажати? Сповнилися мрії, повернувся стан з-перед сорока п'яти років, а високий життєвий стандарт Західньої Німеччини обіцював їхнім братам з-під комуністичного режиму краще майбутнє.

Проминуло декілька місяців і радісний настрій згас, а сподівання та мрії розвіяла прикра подекуди дійсність. Може це і є велика ментальна прірва, яка виявилася щойно у зустрічі і спілкуванні віч-на-віч одних німців з другими. Про це пише не лише американська преса, але і міжнародна та сама німецька. Саме недавно читали ми багато про ці великі проблеми, перед якими стануди німці. Деякі розчарування прийшли з обох сторін — виявилося, що час двох поколінь і комуністичне промивання мозку змінили до певної міри людей, перехитривши логічний біг історії.

Молоді віком німці із східніх частин Німеччини масово переїхали на Захід, маючи завеликі сподівання і думаючи, що там негайно дістануть працю, мешкання і всі інші блага, та дорівняють своїм західнім одноліткам. Але так не сталося, а аґресивний спосіб німецьких „східняків" насторожив усіх „західняків" проти них.

Читаючи про ці наростаючі з кожним днем проблеми, ми мимоволі чуємо у вухах такий сильний та поширений в часі війни німецький клич: Ein Land, ein Volk, ein Führer..."

А тепер знову є один край і один нарід, але немає провідника. Чи ж би це було причиною розчарування із довговічікуваної злуки?

Чи невесела проблема, яка розвивається тепер в Німеччині, не нагадує нам дещо подібної проблеми у нашій спільноті, хоча нам в діяспорі ніяк не рівнятися із сильною матеріяльно та чисельно Західньою Німеччиною? А все ж чи не виникають тут і там різномова і різниці в поглядах між ними, що приїжджають тепер з України, а „нами", що живемо на цій „вільній землі Вашінґтона" вже понад сорок років?

Чи не ставлять вони до нас надто високих вимог, не беручи до уваги, що наші початки тут зовсім не були легкі, але ми про це не говоримо і не згадуємо про них?

І так, як у німецькій дійсності, що прийшла після місяців евфорії та радости єднання, так і у нас після радости перших побачень і зустрічів ті з наших земляків, які хочуть тут серед нас залишатися, ставлять щораз більші вимоги і щораз більш відверто критикують нас і наш спосіб життя в діяспорі, а ми в заміну — критикуємо їх та їхню аґресивність.

Нема де правди діти, майже півсторіччя перегороди, що була чи не гірша від Берлінського муру, а напевно — від нього сильніша, мусіло змінити психіку людей, підхід до життя, а навіть скалю вартостей поміж „нами", а „ними". І нам здається, що хоч ми діти однієї матері, але треба буде ще довгого часу, а передусім — глибокого бажання з обох сторін, щоб ми з'єдналися в одне і були знову одним суцільним українським народом.

О-КА

Стефанія Андрусів

ВОСКРЕСАЄ УКРАЇНА

І щось в мені таке болить,
Що це і є, напевно, Україна.
Ліна Костенко

V.

Звісно, хвороба „старшої сестри" глибше і згубніше впливає на здоров'я і життя „молодшої", бо прямо розрахована на її смерть — смерть від надто гарячих і надто сердечних сестринських обіймів. Але й старша, убиваючи молодшу, убиває себе. І не тільки тому, що виснажується на молодших; що послала своїх дітей, перетворивши в пустку власну хату, наводити порядки в їхніх оселях, аж до того, щоб повикидати їх звідти; а й тому, що панування одного народу над іншим ніколи не минає безслідно для психіки окупанта: розбещує його і деморалізує, відучує любити своє через постійне зазіхання на чуже, відучує працювати у невтомному намаганні вчити жити інших; зробивши знаряддям рабства, самого себе перетворює у раба. Мало гото, довготривале панування одного народу над іншими руйнує навіть найглибші, так звані субстанційні структури людської особистости, як любов, милосердя, співчуття до скривдженого. І то не тільки в гіршій (морально) частині панівного народу, де домінує нижчий і моральний і інтелектуальний рівень, примітивні смаки та істинкти (ця частина і є основним знаряддям великодержавництва), бо її легше заразити імперською хворобою, насильством, зневагою до залежних народів, взагалі зневагою до демократичних інституцій та ідеалів, а руйнує і в кращій, елітарній його частині. Там, де проріс шовінізм, імперська ідея, уже не зацвіте співчуття до скривдженого твоїм народом іншого народу, християнське каяття за кривди, жага історичної правди і справедливости. Це потверджує стаття О. Солженіцина „Как нам обустроить Россию?" — щедро опублікована двома московськими всесоюзними газетами.

Коли шок від несподіваного удару і образи минули, мусимо прийти до висновку, що маємо красно подякувати Олександрові Солженіцину. У час, коли Україна опинилась на роздоріжжі: куди, у котрий бік іти, з ким? — у декого з українців ще могли бути ілюзії щодо спільного дому з Росією, то тепер навіть найнаївніші і найдовірливіші відкриють очі. У спільному домі, як би він не називався — оновлений Совєтський Союз чи Російський союз, як пропонує Солженіцин, Україна завжди буде наймичкою, безправною, безпам'ятною, бездомною, „на нашій, не своїй землі"; буде умирати разом із цією спустошеною колоніяльним визиском землею; працювати, віддавати все, навіть власне ім'я, і ще залишатися винною. У спільному домі росіянин, навіть якщо це Солженіцин, чи: якщо вже навіть Солженіцин, ніколи не визнає за Україною права бути Україною, лиш Малоросією, а згодом — просто Росією, як Сибір, де, як висловився ще один російський патріот — академік Ліхачов, Росія „реалізувала свій порив до свободи". Російська національна свідомість, російський патріотизм в основному орієнтовані лиш на „родіну" — „єдіную і нєдєлімую". Шовіністично-аґресивне, примітивно арґументоване за принципом: „Ты виноват уже тем, что хочется мне кушать", невизнання України бути Україною є в крові росіянина. Поодинокі винятки, як Олександер Герцен, тільки потверджують це правило. Імперська хвороба спопеляє серце росіянина в тому місці, де воно торкнулося серця України, роз'їдає пам'ять до білих плям і чорних дір, де лежить правда про історію України, викривляє хід мислення, коли він береться роздумувати про Україну. Торжествує імперська безсердечність, імперська наука, імперська логіка. І імперська банальність, ординарність. Стаття Солженіцина передовсім приголомшила такою банальністю — і в арґументах, і в логіці, і в фактах, навіть дрімучістю в незнанні елементарної історії. Твердження про те, що „это придуманная невдавне фальшь, что чуть не с IX века существовал особый украинский народ с особым не-русским языком", що „возврат этих земель в Россию был всеми тогда осознаваем как воссоединение", що „в Литве и Польше белорусы и малороссы сознавали себя русскими", що Головна Руська Рада в Галичині 1848 року — російська, що „при австрийской подтравке был выращен искажённый украинский ненародный язык, нашпигованный немецкими и польскими словами", — справді „лубочное невежество" відомого російського письменника і нобелівського лавреата. А ще, можливо, випробуваний спосіб розбудити активність гіршої частини російського народу, на яку зробили ставку большевики в 1917-му, потім Сталін — і виграли; спроба розбудити її аґресивність, спрямувавши на цей раз у протилежний бік — на руйнування большевицької імперії задля відновлення самодержавної.

Усе це аж надто знайоме: імперська концепція історії України і в самодержавній і в большевицькій російській імперіях була та сама. Цю брехливу імперську історіографію — захисні мури великодержавництва — може знести лиш жива вода знання, достеменної правди про наше минуле. Українці з правіку живуть на цій території, так давно, що, може, якраз через це їх неможливо з неї вирвати, відірвати від цієї землі, як неможливо вирвати велике дерево із міцним і розгалуженим корінням. Те, що жили саме на цій території, на цій землі, що завжди працювали коло неї, наклало на їх характер незмивний відбиток. І формували його також і всі протоукраїнські первні, характери їх попередників на цій території, що залишили їм у спадок і цю землю, і цю роботу, і уявлення про світ та людину в ньому.

Назва „Україна" вперше згадується у писаних джерелах, які дійшли до нас, XII століття. Можливо, це паралельна (неофіційна) назва краю — „у краю", украєна долею земля. Існує гіпотеза про протоукраїнське плем'я укрів чи укранів, що жило на цій території. Офіційна назва території, здавна заселеної українцями-русинами, — Русь. Тут найбільше перекручень і неясностей. Хто „русский", хто „русин", чи це одне і те ж, як уважає

(Закінчення на стор. 3)

Стефанія Андрусів — доцент Львівського Сільськогосподарського Інституту (викладач української мови та літератури), кандидат філологічних наук, член Спілки Письменників України, літературний критик і публіцист.

Літак повіз...

(Закінчення зі стор. 1)

ла 200 тонн медичного устаткування, медичного постачання та медикаментів, включно з ультразвуковою машиною, подарованою фірмою Дженерал Електрик. В додатку до цього, прилад Кю-Бі-Сі для аналізи клітин крови, що його за посередництвом інж. Мирона Гнатейка від фірми Бектон Дікінсон придбав Союз Українок Америки. На їхній рахунок також треба вписати придбання педіятричної одиниці інтенсивного догляду для лікарні у Дніпропетровському на руки д-ра Сергія Конєва. Там же й мамографічна машина завдяки клопотанням д-ра Любомира Гевка, та 1,500 фунтів вітамінів, придбаних заходом організації Американці в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ) при допомзі Клем шелл аллаєнс і „Ґрінс ту ґрінс". Додатково 1,200 фунтів вітамінів, подарованих доброчинною Кришчен реліф сервісес —Інтернешенел реліф енд Рескю з осідком у Клівленді, та 78 Бі-Екс комп'ютерів, що їх придбав заступник голови ФДДЧ д-р Роман Воронка, з котрих 17 завдячує щедрій жертвенності Любомира Курилка.

Пресову конференцію у присутності понад сотні осіб і кореспондентів відкрила Н. Матківська, яка коротко розповіла про 15-місячне існування ФДДЧ та підкреслила жертвенну підтримку української громади від Каліфорнії до Массачусетс. Вона подякувала всім організаціям за допомогу, а зокрема Едвардові Арчібалдові, завідуючому відділенням вантажів на летовищі Бредлі, Янові Пакінґові та Михайлові Іваночкові, власникові фірми вантажних авт за довіз. Н. Матківська з вдячністю підкреслила вклад наступних підприємств до успіху цього транспорту: корпорацію Вінтроп, Фундацію Еймері, фірму „Брадерс — Брадерс", Мілан фармасутікалс, Аббот ляборатоpіс, корпорацію Трапітол, Селл ляборатоpіс, Джансон і Джансон і багатьом окремим особам за щедрі дари. Вона представила публіці Е. Арчібалда, який зі зворушенням подякував за надану йому можливість допомогти у такому вагомому почині.

Наступним виступив д-р Зенон Матківський з подякою для всіх тих, що в будь-який спосіб допомогли у влаштуванні Львівської лікарні ФДДЧ. Після цього з коротким закликом виступив І. Олексин, який найпереше говорив про свідому зобов'язаність допомоги Україні своєї організації УБСоюзу та зокрема жертвам чорнобильської катастрофи. Він також підкреслив, що влаштування лікарні для жертв Чорнобиля в Києві — це результат співпраці міністерства охорони здоров'я України та УБСоюзу, при чому завважив, що кошти цього почину є великі та звернувся за допомогою до людей доброї волі.

Ведуча конференцією представила Михайла Харченка, провідника 21-членної залоги „Мрії", який запевнив, що увесь вантаж на їхньому літаку буде доставлено куди слід і передано за призначенням.

До мікрофону запрошено Марту Андріюк, стейтового координатора, яка зазначила, що це вже п'ятий з черги летунський транспорт з допомогою в Україну. Говорячи про свою працю у зв'язку з цим транспортом, вона подякувала зарядові летовища Бредлі та його директорові Робертові Джуліяно і Авіяційному музеєві Нової Англії з директором Майком Спеціале за допомогу у влаштуванні публічних оглядин „Мрії" від 9-го до 17-го березня, з котрих щодня користало пересічно 1,500-2,000 осіб. Вона також подякувала готелеві Шератон за приміщення для залоги „Мрії" та довколишнім ресторанам за прохарчування залоги, з неменшою вдячністю назвала ті фірми, що зайнялися транспортуванням, а саме: Ейвис, Баджет, Герц, Вест сайд паркінґ і Парк райд. Вона також подякувала за допомогу українським громадам Гартфорду, Ню Гейвену, Ню Бриттен, Стемфорду, Бриджпорту, Вотербирі та Гемстеду.

Виступав д-р Юрій Бойко, член Гартфордського комітету допомоги України зі закликом до всіх включитися до цих важливих акцій.

Д-р Р. Воронка говорив про немедичну допомогу ФДДЧ, яка цим разом складається з 78 комп'ютерів, з чого 58 адресовані Київському Політехнічному Інститутові для розподілу українським школам. Три з цих комп'ютерів — дарунок абсольвентів Української Академічної Гімназії для середньої школи ч. 1 у Львові. Інші комп'ютери були придбані завдяки щедрості Іванни та Маріяна Коців і Фундації „Думки віри" під зарядом пастора Івана Шепи, який разом з М. Коцем поїхали до Києва ще 13-го березня, щоб допомогти міністерству освіти України передати комп'ютери до тих українських шкіл, де їх найбільше потрібно. Він також згадав, що ФДДЧ, свідомий потреб меншостей в Україні, вже раніше подарував комп'ютери Жидівському товариству ім. Шолом-Алейхема у Львові та Ватан татарському культурному товариству у Криму.

З словом-подякою за співпрацю ФДДЧ виступила Лідія Черник, референтка Суспільної Опіки при Головній управі СУА. До заключного слова запрошено Владику Василя Лостена, який підкреслив важливість і необхідність допомоги для жертв чорнобильської трагедії, зазначуючи, що не тільки українські діти потерпіли з цього приводу.

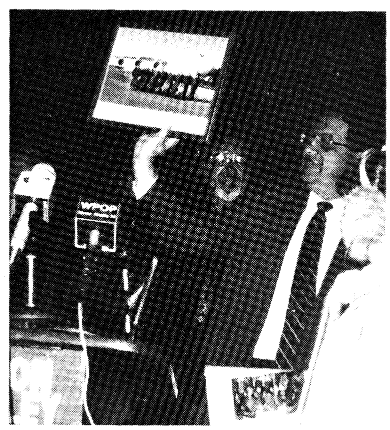
Закриваючи пресову конференцію, Н. Матківська вручила Е. Арчібалдові з подякою за співпрацю та на добру згадку знімку залоги на тлі „Мрії", а Марія Величковська обдарувала Р. Джуліяно плякатою ФДДЧ котрою йому надано звання Мужчини Року. Юначка Марійка Снігурович китицею квітів склала подяку від українських дітей в ЗСА капітанові „Мрії" Олександрові Галуненкові та його залозі.

Після пресової конференції всі перейшли на борт літака, де Єпископ В. Лостен в асисті отців Патрикія Пащака, вікарія Стемфордської Епархії, Матвія Берка та Мирослава Трояновського з української католицької церкви св. Михаїла у Гартфорді та отців Якова Нортона з української православної церкви св. Марії в Ню Бриттен та Івана Куліша з української православної церкви св. Михаїла у Гадсоні, Н. Й., спеціяльною молитвою поблагословив на щасливу путь „Мрію" з її вантажем та пасажирами. Церемонію благословення закінчено відспіванням пісні „Боже Великий" та українським гимном.

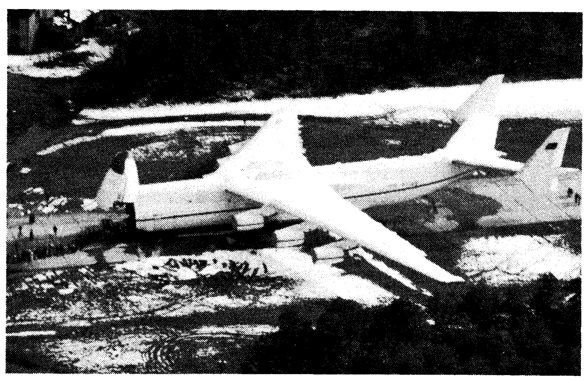
„Мрія", цей гігантський літак української споруди, що важить 350 метричних тонн і може везти 250 тонн вантажу, а летить зі швидкістю 700-850 км./год. відлетіла у вівторок, 19-го березня, о год. 2:10 по полудні та щасливо приземлилася у середу, 19-го березня, о год. 10:25 ранку за нюйоркським часом на військовому летовищі недалеко Ірпеня поблизу Києва та того ж вечора повинна була від'їхати до Львова, але приземлиться в Стрию, бо там є відповідне летовище. „Мрію" в Києві зустрічали депутати В. Яворівський, С. Конєв та І. Валеня, міністер охорони здоров'я Ю. Спіженко, І. Драч, голова Руху, та Тарас Гунчак і Маріян Коць із ЗСА.

З подякою та признанням для ФДДЧ виступає Е. Арчібалд

Р. Джуліяно показує отриману від ФДДЧ знімку-пам'ятку залоги на тлі найбільшого у світі вантажного літака „Мрія"

Вид з повітря на „Мрію" на летовищі Бредлі біля Гартфорду, Конн.

(Фото: д-р Е. Волф)

Страйк...

(Закінчення зі стор. 1)

Міністрів Вітольд Фокін та інші офіційні особи. Переговори мали розпочатися в Києві 21-го або 22-го березня.

У Москві президент М. Ґорбачов відмовлявся зустрітися з шахтарями Кузбасу, однак тепер згідно з повідомленнями ТАСС і АП, 19-го березня президент М. Ґорбачов зустрівся з представниками страйкуючих шахт Кузнецького басейну і пообіцяв виконати їхні вимоги. Чотири члени страйкових комітетів Донбасу і депутат Верховної Ради СССР, ім'я якого Куперман не подає, оголосили голодівку протесту проти невиконання урядом обіцянок, даних шахтарям під час минулорічного страйку. Учасники голодівки у зверненні до громадян СССР пишуть: „Всезростаючий шахтарський страйк дає нам вийняткову можливість домогтися усунення комуністичного керівництва, яке привело країну на межу голодної смерти, і прокласти дорогу до демократії й добробуту".

Совєтські центральні газети активно реаґують на страйк шахтарів, а в газеті „Правда" сказано, що „стрілка громадсько-політичного барометра знову підійшла до критичної відзначки".

ПРЕДСТАВНИК ІРАКУ в Організації Об'єднаних Націй Абдул Амір аль-Анбарі звернувся з формальним проханням до генерального секретаря ООН Гавіє Переза де-Куеяра, щоб він був посередником між коаліційними державами й Іраком у справі повернення Іракові залишеної в Кувайті воєнної техніки, зокрема уцілілих танків, панцерних возів, гармат та іншої зброї, яку залишили у поспіху іракські вояки, відступаючи під тиском альянтських армій. Згаданий представник пише в листі до Куеяра, що, мовляв, „іракський уряд має право домагатися віддачі йому воєнного виряду".

ІРАН І САВДІЙСЬКА АРАБІЯ є на шляху встановлення повних дипломатичних зв'язків. Незабаром в Теграні і Ріяді розпічнеться серія дипломатичних розмов в тій справі. Як відомо, дипломатичні зв'язки між згаданими країнами були перервані з причини Савдійської Арабії, яка підозрівала Іран у плянуваннях терористичних актів звернених проти савдійців. Від 1988 р. інтереси Савдійської Арабії в Теграні заступала амбасада Швеції. У повідомленні з Ріяду нічого на згадується про раніші непорозуміння і ворожнечу між Савдійською Арабією і Іраном.

СОВЄТСЬКА ГАЗЕТА „Московскіє Новості" інформує на підставі опитів, що більшість совєтських громадян сьогодні не вірять не тільки у пляни перебудови і демократизації, але навіть саме слово „перестройка" вважають нереальним. Переведені опити виказали, що 18 відсотків запитаних вважають „перестройку" тактикою комуністичної номенклятури. Комуністи, на їхню думку, використовують перебудову і демократизацію для своєї пропаґанди; 17 відсотків вважають, що слово „перестройка" видумали інші політичні групи; 14 відсотків назвали перебудову „порожнім лозунгом"; 10 відсотків назвали перебудову основною ціллю на шляху до демократизації суспільства; сім відсотків заявили, що „перестройка" це „революційний акт"; чотири відсотки вважають, що перебудова є відновленням соціялізму, а 39 відсотків взагалі відмовились відповідати на ці питання, або не достатньо були поінформовані про процеси перебудови.

Воскресає Україна

(Закінчення зі стор. 2)

Солженіцин і всі інші чесні шовіністи? Руссю називалась серцевина Київської Руси, теперішня Україна, із столицею Києвом, престольним містом, матір'ю міст (городів) руських. Київська Русь була імперією, тому підгортала під себе нові й нові землі, території, які, увійшовши в її склад, теж стали називатися Русь. Назва конкретна — для краю і народу, людей, які здавна жили на цій території і мали спільні „місцеві особливі риси свого народного, громадянського й родинного побуту, звичаї й обичаї" (М. Костомаров, „Дві руські народності"). І назва загальна — для усіх підлеглих Русі земель. Як Рим і Великий Рим. Конкретна назва конкретного народу і загальна для усіх народів, охоплених територією Київської Руси як імперії. „Кожен з них, — пише про стародавніх українців чи русів, русинів, М. Костомаров у згаданій праці, — був руський через те, що східній слов'янин був не руський, а тверянин, суздалець, московець. Злука країв була справою загальною, тим то давня назва, вживана в давнину для означення усієї федерації, стала народною і для східньої Руси".

Тут перервемо цитату і поміркуємо над тим, чому на терені теперішньої Росії, колонії Києва, утвердився етнонім „русский", а на теперішній Україні — „русин". Етнонім „русский" — здається, єдина самоназва в світі, виражена присвійним прикметником, а не звикло іменником (русин, чех, француз тощо). Може, це і означає: „русский" — той, хто належав, був залежний від русів, русинів?

Росія і Україна — не „одного кореня калина", як не римували б це українські колоніяльні поети. Росія і Україна — два різної породи дерева в лісі народів, посаджені долею поряд. Із різним корінням, кроною, цвітом, різним несхожим матеріяльним і духовним світом. Це потверджують фолкльор, звичаї, спосіб життя — різні в обох народів, за чим стоять різні первні: хліборобський в українців і кочовий у росіян, різні національні характери, різний космо-психо-логос. І цю різність, відмінність не змогли витолочити кілька віків панування росіян і російської ідеї на українських землях, батоги русифікації на українських душах. Навіть по далеких сибірах не загубилися безслідно заслані туди в різний час на вимирання українці; хто вижив, кажуть світові своїми біленькими стінами ошатних хат у квітах та садках, доглянутими оборами: „Ми є!"

Стоїть, розпластавши свої 50-мільйонні віти в просторі національного космосу, українське дерево, упершись чолом у ясне українське небо, глибоко вп'явшись корінням у масну українську землю, стоїть, і в ньому, нищеному колонізацією, рубаному русифікацією, труєному хемізацією, паленому радіяцією, окраденому, осміяному, розтерзаному, дихає — пробуджується — воскресає Україна і тихо зріють нові суцвіття і нові часи.

Уже сходить і над нашим страдженним народом біблійний Ангел Правди і Справедливости, „одягнений у хмару, і над його головою — веселка, а обличчя його — як стопи вогняні. Поставив він свою праву ногу на море, а ліву — на землю. І має у руці своїй книжку розгорнену".

Замість квітів на свіжу могилу мого брата

бл. п. проф. Осипа Гулея

складаю 1,000.00 (тисячу) дол. на БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ в Ню Йорку.

Марія СТЕФАНІВ

18-го березня 1991 р.

Ділимося сумною вісткою, що дня 20-го березня 1991 року упокоївся в Бозі

бл. п.

РОМАН К. НАЗАРУК

нар. 1921 року у Львові
абсольвент медицини Франкфуртського університету

ПАНАХИДА в неділю 24-го березня 1991 р. веч. у похоронному заведенні П. Яреми, 129 схід 7-ма вул., Ню Йорк.

ПОХОРОН відбудеться у понеділок вранці 25-го березня з церкви св. Юра у Ню Йорку на український православний цвинтар св. Андрія у С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

Мама — КОНСТАНТИНА
Родини Кузинів:

ЛЕВИЦЬКІ, ПАСІЧНИКИ, ЗАЯЦІ, БУКОЄМСЬКІ, РАКОВСЬКІ, БАКУНИ і КОВАЛЬЧИКИ.

ПОДЯКА

В дні 9-го січня 1991 року перестало битись серце співця і диригента хорів, а нашого найдорожчого

МУЖА, БАТЬКА, ДІДА і БРАТА

бл. п.

Володимира Божика

Цією дорогою хочемо скласти щиру подяку Преосвященному Єпископові Кир Іннокентію Лотоцькому за ласкаву участь в парастасі і за чудову проповідь, згадуючи заслуги бл. п. Володимира, — пароховi церкви Непорочного Зачаття в Лос Анджелес о. Петрові Леськові, як рівнож Всечеснішим отцям: Андрієві Микиті — укр. кат. церкви в Сан Дієґо, о. Осипові Чупілеві — укр. кат. церкви у Фінікс, Арізона, о. Галик-Голутякові — укр. прав. церкви в Лос Анджелес, о. Йосифові Редилові — кат. візантійська церква в Сан Дієґо, о. Алексієві Лімонченкові — укр. прав. церкви в Лос Анджелес, хористам за чудовий спів в церкві на парастасі та на упокійній Службі Божій і на цвинтарі.

Тим, що несли домовину: Балабанові Іванові, Маланякові Богданові, Ґацові Остапові, Марцінові Петрові, Галик Григорієві, Рівному Александрові, Кульчицькому Романові. Щире спасибі О. Ґацові, який зайнявся похороном і допоміг родині у всіх справах. За прощальні промови: Петрові Марцініві від хору Капелі Бандуристів з Дітройту, Стефі Шумній від Сестрицтва укр. кат. церкви і о. Галик-Голутякові від укр. прав. церкви за чудовий вірш прощальний над могилою покійного.

На тризні, яку підготовили члени Сестрицтва при парохії Різдва Преч. Діви Марії промовляли і прощали щирими словами покійного: Богдан Стус від укр. громади міста Лос Анджелес, Александер Рівний від укр. хору „Кобзар" — Лос Анджелес, о. Галик-Голятяк, який відчитав свій вірш присвячений покійному.

Від родини подяку зложила сестра Іванна Божик-Осідач. За квіти від громади Лос Анджелес, бандуристів і від приватних осіб та за грошеві пожертви на допомогу дітям Чорнобиля.

Усій громаді міста Лос Анджелес за так імпозантний похорон, який влаштували і відпровадили на вічний спочинок нашого улюбленого Володимира. Родині, приятелям і знайомим за щирі співчуття і пожертви на Служби Божі і на добродійні цілі.

Нехай Всевишній винагородить усіх вас сторицею і всіми благами, а нашому бл. п. Володимирові дасть вічний спочинок на чужині далеко від рідної України.

РОДИНА

Ділимося сумною вісткою, що 16-го березня 1991 р. по довгій і тяжкій недузі упокоївся в Бозі на 69-му році життя

наш найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО, ДІДУСЬ і ПРАДІД

бл. п.

ПЕТРО ЯКИМОВИЧ

народжений 13-го вересня 1921 р. в Плавучі Великій, повіт Бережани, Україна.

ПОХОРОН відбувся 19-го березня 1991 р. з похоронного заведення Krowicki-McCracken **до церкви св. Володимира в Елизабет, Н. Дж. Похований на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.**

Залишив в смутку:

дружину — АННУ
синів — СТЕФАНА й ОЛЕКСУ
дочок — МАРІЮ і ЕВГЕНІЮ
внуків і правнуків
сестру — АНАСТАЗІЮ в Швайцарії
і рідню в Україні

Щиру подяку складаємо о. монс. Йосифові Федорикові за похоронні відправи і за щирі слова співчуття. Також всім, хто відвідував покійного в часі недуги. Рівнож дякуємо всім за пожертви на Служби Божі і за квіти.

Горем прибита

РОДИНА

Століття української іміґрації в Бразилії

Цього року припадає століття з приїзду перших українських поселенців до Бразилії. Із цієї нагоди бразилійські українці врочисто приготовляються до відзначень. Центральні святкування відбудуться в місті Куритиба з різними імпрезами, концертами тощо. Українська іміґрація в Бразилії — одна з найбільших серед нашої діяспори, крім Канади, ЗСА й Арґентини.

Важко назвати конкретні дані, скільки українців, властиво, приїхали до Бразилії, бо велика кількість прибула з пашпортами іншої національности. Нараховується приблизно 300,000 українців у Бразилії, коло 80 відсотків народжені тут. Із того 200,000 осіб живе в Парані, переважно по таких містах як Куритиба, Прудентополь, Нова Україна, Апукарана, Кампо Мов рон й Понта Ґросса. Також є громади по інших штатах Бразилії: Сан Павло, Ріо де Жанейро, Амазонія, Манаус, Мінас Жерайс, Ріо Ґранде до Суль та Санта Катарина, але не такі численні як в Парані. В Санта Катарина українці живуть в околиці Ірасема, на границі Парана. Майже по всіх містах, де живуть українці, є українська католицька церква, культурне і духовне життя зосереджується в першу черґу у парафіях, де відбуваються церковні наради, літургійні курси, катехиз. Також при кожній католицькій громаді є молодечі секції, які щомісяця мають свої сходини. 80 водсотків українського поселення в Бразилії є католики.

Перші священики почали приїздити на початку цього століття і ОО. Василіяни та СС. Служебниці зайнялися шкільництвом. Осідком єпархії є місто Куритиба, більшість священиків вже народжені в Бразилії.

ОО. Василіяни мають свій осідок в Прудентополісі, де знаходяться приміщення для студентів. Видають місячник „Український Місіонар", тижневик „Праця" та „Цвіркун".

Українська автокефальна православна церква зорганізована 1926 року, має окрему адміністрацію, начисляє 15 парафій з шістьма священиками.

Початки приїзду іміґрантів до Бразилії були дуже важкі: непосильна праця, голод, хвороби, брак лікарської опіки, також тяжкий етап адаптації. Тоді були різні труднощі, українці не мали ніякої урядової помочі, яку мали інші етнічні групи в Бразилії.

Перед початком іміґрації до Бразилії утворилися різні світські організації, які мали завдання плекати українські звичаї, мову, культуру, передавати молодшому поколінню знання про Україну, серед них ТПУК-Товариство Прихильників Української Культури, Товариство Соборність, „Полтава", „Просвіта" та інші. Під час приїзду д-ра Петра Саварина — голови СКВУ до Бразилії, на його пропозицію було створено Українсько-Бразилійську Центральну Репрезентацію, яка об'єднує всі організації. Головою вибрано д-ра Афонса Антонюка. В 1989 р. створено по колоніях Парани Асоціяцію Хліборобів. Ця організація має на меті і допомогу нашим хліборобам.

У багатьох містах створені відомі танцювальні ансамблі, серед них: „Полтава" — Куритиба, „Весна" — Ронкадор, „Зоря" — Понта Ґросса, „Зірка" — Іраті, „Калина" — Уніон да Вікторія, „Київ" — Сан Павло. Існують гуртки бандуристів, які були зформовані завдяки невтомному меценатові українського кобзарства Миколі Чорному, який подбав про бандури для бандуристів в Бразилії. Тепер по різних містах Бразилії існують кобзарські ансамблі, які успішно розвиваються.

Серед сучасних мистців українського походження у Бразилії відзначається скульптор Оксана Нарожняк, поетеса Олена Колодій, маляр Михайло Бакун, письменниця Віра Селянська Вовк та інші.

Велика частина українців ще живе по колоніях на фармах, а молодь виїжджає до великих міст: Куритиби, Сан Павло.

Українська діяспора Бразилії може гордитися, бо тут є молодь, яка горнеться до громади і яка у майбутньому перебере керму української громади.

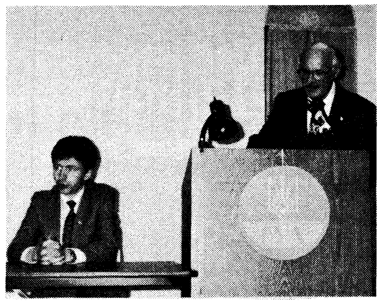
В 1989 р. з нагоди відкриття пам'ятника Шевченкові в Прудентополісі, в місті Куритиба д-р Юрій Шимко — президент СКВУ у своїй промові сказав, що був дуже здивований з української молоді в Бразилії, що так численно горнеться до громади. У відзначення століття української іміґрації це є велика похвала нам, молоді українського походження в Бразилії, що ніколи не бачила Україну — землю наших батьків, але продовжують плекати українську мову, культуру, звичаї та передавати новим поколінням любов до нашої культури.

Корнелій Шмулик

Виступ депутата С. Конєва в Чикаґо

В середу, 27-го лютого, Чикаґське Товариство Сприяння Рухові спонзорувало доповідь гостя з України Сергія Конєва, депутата Верховної Ради СРСР, заступника голови Руху в Києві та голови Асоціяції Демократичних Рад України. Доповідь на тему „Сучасна Україна і політика Кремля" відбулася у великій залі Культурного Осередку при численній участи громадянства.

Прелеґент, пронизуючи свою доповідь щирою дозою оптимізму, сказав, між іншим, що СССР як такий починає розпадатися, бо центральний уряд щораз більше втрачає керівництво в республіках. Референдум, призначений на 17-го березня, під час якого республіки мають проголосувати „за" чи „проти" приналежности до Союзу, це буде остання спроба зберегти імперію. Він думає, що спроба ця буде безуспішною. Все таки треба, щоб демократичні чинники мали контролю над самим проведенням референдуму на місцях, щоб запобігти можливим надужиттям. Прелеґент передбачив, що в близькому майбутньому тимчасову владу в Москві перебере Рада Федерації, зложена з представників республік. Щодо уряду України, то „група 239" депутатів-старорежимників, на думку прелеґента, вже дещо змінює свою застійну настанову під впливом подій у Балтиці, що засвідчили диктаторське ставлення Ґорбачова до урядів республік.

Д-р Богдан Ткачук представляє гостя з України — депутата Сергія Конєва.

Прелеґент присвятив багато уваги сходові України, звідки він сам походить. Говорив про те, що мешканці східніх областей нині куди більше зацікавлені справами соціяльними та економічними, ніж демократизацією життя й національним відродженням. Їм треба показати конкретні осяги демократичних сил на дорозі до поліпшення життя, — тільки таким чином можна буде переорієнтувати їх на демократичний спосіб думання. Мітинґи й патріотична романтика до них не промовляють. Як приклад назвав конкретного почину він недержавний медичний центр, що його тепер засновують у Дніпропетровську (приміщення вже готове, а для технічного вивінування потрібна буде поміч заокеанської громади). Інший конкретний і дуже актуальний почин — це засновування україномовних шкіл у східніх областях. Покищо в багатьох російських школах повідкривали українські кляси, а в Дніпродзержинську готуються відкрити українську гімназію в будинку російської школи, яку закрили. Шкіл можна було б відкрити набагато більше, але бракує кваліфікованих учителів, які могли б учити різні предмети українською мовою. Прелеґент висловив думку, що в основу перебудови в Україні мусить лягти перебудова людини. Треба, щоб громадяни усвідомили факт, що вони самі відповідальні за свою долю. Прелеґент також відзначив факт, що в останньому часі Харків став дуже живим центром діяльности демократичних сил, не уступає Києву та Львову, а може навіть і випереджає їх.

Під час дискусії на питання, чи народ, що створив імперію, себто росіяни, зможе жити без неї після її розвалу, депутат Конєв сказав, що демократичні сили серед росіян дуже сильні й що нині їм, як й іншим народам СССР, ідеться про відбудову економіки та демократизацію життя у своїй республіці. Щоб здійснити екологічну санацію в Україні, треба дуже далекойдучих заходів, які будуть можливі, коли Українська республіка функціонуватиме як цілком самостійна держава. Для цього вже є формальна база — суверенітет; його треба втілювати в життя, що поволі здійснюється. Для прикладу він згадав факт, що металюрґійна промисловість вже знаходиться під зарядом республіки. У цьому процесі важливу ролю повинні відіграти Демократичні Ради, що складаються з демократів, які займають прерізні провідні становища в республіці. Щодо закордонної політики, треба, щоб Захід зрозумів проімперське становище Ґорбачова супроти республік і не підтримував його в цьому.

Хоч нам доводиться чути багато доповідей гостей з України, всі вони цікаві та інформативні, бо кожен доповідач розцінює й насвітлює ситуацію в Україні дещо інакше від своїх попередників.

Оксана Роздольська

Виграли...

(Закінчення зі стор. 2)

таки злагіднити ставлення до нього? А врешті — коли вже Саддам дав приказ відступати, то чи треба було аж так жорстоко і суцільно засіяти трупами дорогу відступу між Кувайтом і Басрою? Чи треба було і чи конечно вдоволяти бажання, чи навіть постулят, того учасника війни, про інтерес якого головно йшлося, який мало чи майже нічого не потерпів, і якому ЗСА ще *платять* за те, що не встрявав у війну, а найбільше у ній виграв Ізраїль! Проте, чи виграв насправді? — Надто певну відповідь на це питання дати не можна.

Балянс ворожих собі сил — це найкраща запорука спокою в нинішньому міжнародному світі. Таке існувало на більшу скалю завдяки рівновазі сил Сходу і Заходу до часу упадку Російської імперії під Горбачовим. На Близькому Сході така рівновага сил забезпечувала головно Ізраїль. Загроза для Ізраїля була від трьох „бандитських" авторитарних режимів: Ірану, Іраку й Сирії. Добре, коли ці суперники більш-менш були однаково сильні. Остання війна порушила цю рівновагу. Іран і Сирія бажали б поширити свої впливи коштом розтрощеного Іраку. Не від того є і Туреччина, яка підносить претенсії до нафтових джерел у Кіркуку і Мосюлю. Отже, чи було розумно завдавати Іракові той останній смертельний удар? Особливо, коли так часто підкреслюється, що не нарід Іраку, а головно Саддам Гуссейн є оцим „ворогом людства?" А згинуло, як кажуть, до півмільйона того невинного люду Іраку. Чи так жорстоко карати нарід, що терпить під „сатаною"?

Для безпеки Ізраїля Бушові вдалося приєднати до боротьби проти Саддама Гуссейна навіть націоналістичну Сирію, не згадуючи вже про Єгипет. Та не забуваймо, що навіть Савді Арабія була побудована на вагабізмі, своєрідному арабському націоналізмі, який у нових часах виступає під знаком „Мусульманського Братства". Це Братство зліквідувало попередника Мубарака — Анвара аль-Садата за надто близьке братання з Ізраїлем. І тому як Єгипет, так і Сирія, а навіть Савді Арабія муситимуть регабілітувати себе в очах пан-арабського руху. Цей рух американські мідії „умертвили", але він живий! Першим завданням і каменем преткновення буде для ЗСА палестинське питання. Коли це пишу, державний секретар Бейкер переговорює в Єрусалимі з Шаміром і палестинцями. Та нелегкий це горіх перегризти. А без того буде лихо. Замість наших завваг до цього питання зацитуємо дещо з місячного видання Christian Science Monitor" за березень 1991 року. Там пишеться: „Президент Буш мусить бути свідомим, що в арабському і мусульманському світі будуть судити його відповідно до того, як він трактуватиме зараз після закінчення війни палестинське питання... Ніхто не може вимагати, що ЗСА будуть підтримувати резолюцію Ради Безпеки ООН, які вимагали від Ізраїля відступити негайно і без передумов до лінії кордонів, які існували до перемир'я 5-го червня 1967 року (тобто — віддати ціле Західнє Побережжя і Ґазу — прим. М. Б.), а на які ЗСА клали „вето", та почали війну проти Ізраїля, коли б він не покорився тій резолюції... Але, коли палестинці погодились уже з тим, що лінія перемир'я після війни 1967 року буде становити перманентний кордон і палестинці готові жити в мирі в рамках тих кордонів, то вони заслуговують не менше, як кувайтці, на піддержку ЗСА і решти міжнародної спільноти. Коли б Ізраїль відмовився переговорювати на такій базі і далі отримував би беззастережну політичну, економічну і мілітарну піддержку від Америки і деяких інших кіл, приязних Вашінґтонові, тоді був би правдивим висновок, що Бушовий 'новий порядок світу' — це ніщо інше як камуфляж-серпанок вжити мілітарну силу, щоб замаскувати економічні інтереси ЗСА."

Стосовно того „нового порядку" треба б і нам додати: на його здійснення рахують теж і підсовєтські народи, як литовці й українці; на нього покладаються теж поляки та інші „сателітські" народи. Не можна бо визбутися враження, що коштом заанґажування ЗСА на Арабському півострові потерпіли народи і Близького Сходу і Східньої Европи, як ось потерпіла і Україна!

Округа УНСоюзу...

(Закінчення зі стор. 1)

ється потребу молодих енерґійних секретарів. Мало хто знає про УНСоюз. Існує брак власного приміщення, де можна б сходитися. Якщо б таке було, тоді адресу можна було б подати до радієвої чи телевізійної передачі чи до преси.

Опісля касир інж. Роман Бенеш звітував про стан каси Округи.

У дискусії над звітами порушено справу оголошення УНСоюзу на радіопрограмах. Треба б більше наголошувати заслуги УНСоюзу.

Після вибору нової Управи о. М. Стасів попросив до слова головного предсідника УНСоюзу У. Дячук. У своєму слові У. Дячук в першій мірі подякувала всім тим присутнім союзовцям, які минулого року придбали 70 нових членів у цій Окрузі, виконуючи річну організаційну квоту на 78%.

Найбільше число членів придбав головний контролер Василь Дідюк, який дав 10 членів до Відділу 401-го та дев'ять 402-го. Найбільше нових членів мав Відділ 432-ий. Саме довголітня секретарка Відділу Ярослава Зорич придбала 13 нових грамот.

У Відділі 441-му сім членів придбала Ліліянна Заневич, а секретарка Відділу 402-го А. Бурій приєднала шість членів. По чотири нових членів мали Відділи 401-ий і 464-ий, завдяки їх секретарям, С. Чорнієві і Михайлові Хоминові. Секретарі Відділів 439-го і 466-го В. Зацерковний і П. Крутиголова, придбали по три нові члени для кожного Відділу. По два нові члени приєднали В. Шаран, Відділ 407-ий, о. І. Ващук, Відділ 401-ий, Головний радний П. Дорожинський, Відділ 432-ий та І. Шляпак, Відділ 432-ий. По одному членові зорганізували: о. М. Стасів, Відділ 408-ий, Г. Миськів, Відділ 407-ий, і Анна Крутиголова, Відділ 466-ий.

Всім організаторам, які доложили праці і труду, щоб збільшити членство УНСоюзу, У. Дячук щиро подякувала. Вона просила не забувати, що рік 1991 почався і організаційні успіхи можна мати тоді, коли постійно над цим працюється. Коли б неактивні відділи були дали принайменше по одному членові, Округа була б виконала квоту на 100%. Помимо організаційних здобутків, Округа на чисто втратила 122 члени продовж 1990 року.

Опісля У. Дячук пригадала, що стипендійні аплікації на рік 1991-92 треба вносити до кінця березня цього року, і що за п'ять останніх років УНСоюз виплатив 565,150 дол. у стипендіях для молоді.

У.Дячук пояснила працю Бюра УНСоюзу у Вашінґтоні, говорила про відкриття пресового бюра у Києві та інше. Багато часу присвятила У. Дячук плянам встановлення професійного відділу забезпечення, над яким вона тепер багато працює.

У дискусії над словом головного предсідника брали участь майже всі представники відділів, які радили якнайскорше проголошувати УНСоз в радіопрограмах; про союзові вимоги для стипендій, приміщення УНСоюзу в Торонто тощо.

На кінець зборів рішено зробити весною зустріч предстаників відділів, в цілі виміни думок для кращої організаційної праці.

Збори закінчено молитвою.

СВОБОДА UKRAINIAN DAILY — СВОБОДА УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Україну!

VOL. XCVIII. No. 57. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 26, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 26-го БЕРЕЗНЯ 1991 Ч. 57. РІК XCVIII.

Помер проф. д-р В. Лев

Проф. д-р В. Лев

Ню Йорк. — В суботу, 23-го березня 1991 року, помер на 89-му році життя проф. д-р Василь Лев, філолог, україніст, педагог, дійсний член НТШ, мовознавець і історик літератури, професор Львівського державного університету, УВУ і коледжу в Скрентоні, публіцист, статті якого на літературні і мовознавчі теми появлялися в багатьох періодиках, в тому числі у щоденнику „Свобода".

Панахида відбудеться у вівторок, 26-го березня, о год. 7:30 вечора в похоронному заведенні Петра Яреми, 29 Схід 7-ма вулиця в Ню Йорку, похорон в середу, 27-го березня, о год. 9:30 рано з української католицької церкви св. Юра в Ню Йорку на цвинтар св. Марії у Факс Чейсі, Філядельфія.

Покійний залишив у глибокій жалобі: дочку Іванну Пісик, сина Василя з дружиною Оксаною, внуків — Марію Цісик з мужем Брусом, Христину, Олеся, Руту і Маю Лев; правнуків — Лесю і Саманту, Едварда Володимира та дальшу родину в ЗСА й Україні.

Замість квітів на могилу родина просить складати пожертви на НТШ, або Будівельний фонд гуцульської церкви в Силвер Спрінґ Мд. на адресу: Holy Trinity Particular Ukrainian Catholic Church, P.O.Box 4214. Colesville Branch, Silver Spring, Md. 20914.

Ватикан відкинув протест львівських властей

Москва. — Газета „Вечерня Москва" з 21-го березня повідомила, що Ватикан відхилив протест властей Львова проти призначення громадянина Польщі Мар'яна Яворського на пост керівника Львівської Римо-Католицької Архідієцезії. Це призначення не було узгіднене з місцевим керівництвом. Папський нунцій Каласуоно заявив, що Ватикан не узгоджує кандидатури своїх ієрархів ні з ким і надалі не буде цього робити.

Повідомляється, що М. Яворський прийме громадянство України і буде підкорятися не примасові Польщі, а безпосередньо Ватиканові.

Створили фонд допомоги потерпілим від Чорнобиля

Київ. — За повідомленням газети „Культура і Життя", Український комітет профспілки працівників культури створює фонд підтримки потерпілих від катастрофи на Чорнобильській АЕС. Він проводитиме досліддження з питань економічного, соціально-побутового, медичного забезпечення та оздоровлення членів профспілки України, громадян, потерпілих від наслідків вибуху. Також його функцією буде оборона інтересів населення України у міжнародному профспілковому фонді, а також Фонді сприяння вирішенню проблем чорнобильської катастрофи.

Голова фонду, народна депутатка СССР Л. Перелигіна, звернулася до профспілкових органів та членів профспілки зробити добровільні внески у цю благородну справу. При кінці березня передбачається провести в Житомирі наради міністрів культури республік СССР разом з міністерством культури СССР п.н. „Чорнобиль і культура".

Закликано працівників культури, які працюють в установах, що розташовані на забрудненій чорнобильській території, висловити на сторінках вищеназваної газети свої пропозиції щодо соціально-економічного захисту їхніх інтересів. Їх думки будуть проаналізовані і сприятимуть поліпшенню роботи працівників культури у цих складних умовах.

Створився клюб махнівців

Бердянське. — Газета „Комсомольская Правда" з 20-го березня надрукувала повідомлення про створення тут Клюбу ім. Нестора Махна.

Своєрідною програмою для праці клюбу стала резолюція III З'їзду рад Махнівського району, який відбувся 10-го квітня 1919 року в Гуляй-Полі. Члени клюбу вважають, що резолюція того з'їзду і тепер актуальна, а саме: „нинішня ситуація на Україні і Великоросії характеризується захопленням політичної влади комуністами-большевиками, які не зупиняться ні перед чим для утвердження і укріплення своєї влади".

Як відомо, Нестор Махно, був родом з Гуляй-Поля на Катеринославщині, тепер Запорізька область. Як провідник самобутнього селянсько-анархістського руху 1917-21 років воював проти німецьких військ і гетьманської адміністрації, проти німецьких каральних загонів, що збирали контрибуцію. Увійшов в союз з большевиками 1919 року, але вже 1920 року проголосив, що большевицької влади не визнає. Большевицькі війська розгромили махнівців 1921 року, а сам Махно втік до Румунії. Махнівські села на Гуляй-Пільщині були виселені большевиками на Сибір, а землі відібрані. Махнівці виступали за свободу індивідуального селянського господарства, демократичне самоврядування місцевих громад і їх максимальну незалежність від будь-якого центрального уряду. Пізніше махнівці прчали обстоювати вільно вибрані ради з багатьох партій, але без комуністичної диктатури.

Члени новоствореного клюбу махнівців боряться проти вивозу продуктів до центру, проти будь-яких диктатури і будь-якого насилля, виступають за демократичні вибори, повну свободу слова, друку і мітингів для всіх політичних течій та організацій, закликають до тримуватися революційної дисципліни і припинити будь-яку національну ворожнечу.

На відміну від махнівців, теперішні члени клюбу виступають за приватну торгівлю і то якнайскоршу. Н. Махно, як відомо, закликав до повної ліквідації приватної торгівлі. Члени клюбу поставили своїм завданням повернути прах Махна в його батьківщину. Серед членів клюбу є внуки і діти тих, які воювали разом з Махном.

Перше знищили мистецтво, а потім прославили мистця

Київ. — Київська газета „Радянська Україна" помістила у числі з 5-го березня коротку інформацію О. Пасічника під заголовком „Все добре обміркувати", у якій він розповідає про велику ролю мистець Іван М. Гончар виконує в українській культурі.

„Це великий подвижник, гарячий патріот, над яким неодноразово глумились, виключали з партії апологети 'зливання' націй, народів, піддавали цькуванню, а він під загрозливим поглядом чиновників від культури пішки мандрував по Україні, збирав витвори народного мистецтва, історії, відтворював у скульптурі, в живописі побут і звичаї, характер жителів кожного окремого куточка, українського етносу в цілому. Завдяки цьому вражаючому життєвому подвигу однієї людини ми сьогодні маємо наочну енциклопедію яскравого розмаїття характерів українців, їх побуту, творчості, що стала б посібником людям різних сфер духовного життя сучасного і наступних поколінь, якщо її зберегти... І тут логічним для кожної мислячої людини є створення відповідного музею. Однак судячи з того що неоціненне багатство створене і зібране великим подвижником, і досі не має гідного притулку, доля його мало хвилює і нинішніх чиновників від культури", — пише згаданий автор, але ні словом не згадує, що ще так недавно „вандали" з відомої породи КГБ майже цілковито знищили велику частину цінних надбань І. Гончара, потрощили ломами його історичні скульптури — гетьманів, національних героїв, полководців запорізького війська тощо і замели за собою слід. А деж були чинники міліції, прокуратури, суду — хтось може запитати. Набрали води в рот і мовчали, а органи КГБ пустили „кінці в воду" і зам'яли цілу справу.

Можливо, що декого з теперішніх чиновників гризе совість, бо, як пише далі О. Пасічник, „відрадним було відвідання в перший березневий день виставки творів і колекції І. Гончара головою Верховної Ради УССР Леонідом Кравчуком і членом її Президії Лесем Танюком, а також заступником голови Ради Міністрів С. Комісаренком. Крім згаданого вище, увагу високих гостей звернено на необхідність збереження деяких уцілілих рідкісних народних ремесел (витвори з металу, дерева), що дійшли до нас із далеких часів. При обміні думок присутні дійшли до висновку про необхідність невідкладного відкриття музею І. Гончара бодай у тимчасовому приміщенні та прискоренні у вирішенні питання з організацією постійного музею, про сприяння видання альбому творів художника та про необхідність встановлення в Києві на Подолі пам'ятника П. Сагайдачному за вже розробленим макетом художника", — пише вкінці інформації О. Пасічник, який напевно добре познайомлений з нанесеною свого часу мистцеві і українській культурі кривдою.

Юнаки київського „Динамо" будуть гостями УСО „Тризуб" у Філядельфії

Філядельфія (Б-й). — Тут стало відомо, що в понеділок, 1-го квітня, до Філядельфії приїздить футбольна дружина юнаків „Динамо", Київ (19 років і нижче) у складі 16 змагунів і чотири члени проводу. Згадана дружина „Динамо" тепер бере участь в інтернаціональному турнірі в Деллас, Тексас.

У вівторок, 2-го квітня, о год. 4-ій по полудні на спортовому майдані „Тризубівки" в Горшамі, Па. відбудуться змагання дружини юнаків „Динамо" Київ проти дружини УСО „Тризуб", Філядельфія. Безпосередньо після змагань відбудеться прийняття-зустріч з гравцями і проводом дружини „Динамо".

В середу, 3-го квітня, дружина „Динамо" від'їздить в Україну.

Писанки заповнили сторінки газети „Стар-Леджер"

Нюарк, Н. Дж. — Щоденник „Стар-Леджер" з 21-го березня помістив на двох сторінках обширний репортаж прикрашений знімками українських писанок, пера Петті Еверетт на тему писання писанок та історії цього традиційного великоднього українського звичаю.

Американська репортерка описує точно техніку писання і усіх зв'язаних із писанками традицій, що переходить з покоління в покоління. Вона мала нагоду придивитися складному мистецтву писання писанок, яке так прегарно опанувала д-р Ірина Біленька з 61-го Відділу Союзу Українок Америки у Виппані. Вона навчає цієї штуки українську молодь і на світлині в „Стар-Леджер" бачимо її з наймолодшими учнями Богданом Паславськи, Вікторією Баранецькою і Степаном Станком. Із допису довідуємося також, що писанки будуть на продаж в неділю, 24-го березня, на великодньому базарі біля УКЦ св. Івана у Виппані.

І. Біленька вияснює американській репортерці символіку і традицію писання писанок, яка дає кожній писанкарці це прегарне почуття продовжування родинної традиції і дарування писанок своєї власної роботи усім найближчим.

Улюблений жанр О. Білаша — пісня

Київ. — Український композитор Олександер Білаш вступив у 60-ий рік свого життя.

Народний артист СССР, активний громадський діяч, він почав творити ще будучи студентом Київської консерваторії. Написав безліч симфонічних творів, інструментальних, оперу. Та улюбленим жанром композитора є пісня. Мелодії його швидко знаходять визнання, стають близькими, мов рідна материнська пісня. Перші з них з'явилися майже тридцять років тому і відразу запам'ятались, знайшли дорогу до сердець. Вони і принесли композиторові славу.

Пісні композитора створені в творчій співдружності з відомими поетами А. Малишком, М. Ткачем, Д. Павличком, І. Драчем, Б. Олійником.

ДОПОВІДЬ Д. СТЕПОВИКА

Ню Йорк. — Тут у п'ятницю, 29-го березня, відбудеться доповідь доктора мистецтвознавства Дмитра Степовика на тему „Людинолюбні, християнські основи мистецьких творів Тараса Шевченка", ілюстрована прозірками. Її влаштовує Український Музей та Літературно-Мистецький Клюб. Імпреза відбудеться в залі Українського Визвольного Фронту, 136, Друга авеню. Початок о годині 6:30 вечора.

МЕТАЛЮРҐИ УКРАЇНИ ВЕЗУТЬ СВІЙ ТОВАР ДО ЗСА

Москва. — В газеті „Ізвєстія" з 20-го березня повідомляється, що з порту потужного заводу чорної металюргії „Азовсталь" у Маріюполі з вантажем металу відплив до ЗСА вантажний теплохід „Запоріжжя", водотоннажність якого 250,000 тонн.

Кілька місяців тому колективи маріюпольського металюргійного комбінату „Азовсталь", донецької шахти ім. О. Засядька і Азовського морського пароплавства акціонерським способом викупили у держави суховантажне судно „Запоріжжя", оскільки азовстальці цього року вперше мають доставити в ЗСА свій товстий стальний лист.

Азовстальську продукцію високо оцінюють на міжнародному ринку, але совєтські способи господарювання ніколи не могли забезпечити вчасної доставки. Теперішнє замовлення на 8,000 тонн стального листа металюрги хочуть виконати вчасно і надалі налагодити безперебійне виконання замовлень американської корпорації „Айок". Азовстальці змушені подолати чимало складностей при навантаженні прокату, подбати про спеціяльні металоконструкції з дерев'яними прокладками, які зберігали б листи від деформації під час перевозу в умовах океанських бур.

Окрім 8,000 тонн стального листу, теплохід „Запоріжжя" везе також 8,000 тонн шихти, призначеної для Єгипту, куди теплохід „Запоріжжя" зайде по дорозі до ЗСА. Повернеться вантажне судно з американським збіжжям.

В Донбасі знову знайшли золото

Луганське. — Луганські геологи, просвердливши усього 200 метрів землі в районі Нагольного кряжу, підняли керни, які свідчать про можливість існування прошарку золота.

Спроби добувати золото в Донбасі були давно, пише газета „Ізвєстія" з 20-го березня. Багато для його пошуків зробила катедра розвідки корисних копалин Донецького Політехнічного Інституту, науковці якої опрацювали оригінальну методику пошуків золотоносної руди. Розвідувальну свердловину пройшли на 1,200 метрів і в наслідок цієї праці передбачення науковців підтвердилось. Після того, на розпорядження уряду СССР розпочали пробивати другу свердловину, яка виразно підтвердила наявність золота.

На думку фахівців, найголовніші резерви дорогоцінного металу треба шукати на глибині 700-800 метрів, а це означає, що добути його буде не так уже й важко, коли взяти до уваги ,що шахтарі добувають вугілля на глибині 1,000-1,300 метрів.

Чималий вміст золота виявлено і в кернах, піднятих свердлувальниками треста „Артемгеологія", які пробили свердловину поблизу Єнакієво Донецької області.

У СВІТІ

ТЕРОРИСИЧНІ АКТИ в Ізраїлі продовжуються. Вони стали майже щоденним явищем в Єрусалимі і на окупованих землях, західньому березі ріки Йордан і смузі Гази. Миулого тижня, в четвер, 21-го березня, озброєний ножем палестинець поранив двох ізраїльських вояків. Атентатчик — це 18-річний палестинець, мешканець Гази. Терориста зловили і відвезли до шпиталю, бо його побила розлючена товпа.

ІРАК РОЗПОЧАВ процес звільнення полонених і захоплених у процесі окупації кувайтців. Кореспондент аґентства Ассошіейтед Пресс Мартін Морріс повідомляє, що до місцевости Арар в Савдійській Арабії прибуло досі 1,150 кувайтців. Решта будуть звільнені незабаром. Покищо полонених і захоплених привозять автобусами, але ідуть переговори між Ріядом і Багдадом про можливість перевозу полонених літаками Савдійської Арабії. Кошти, очевидно, покриє уряд Кувайту пізніше. Згідно з американськими інформаціями, Ірак захопив в полон від 5-8,000 кувайтців.

ТУРЕЦЬКЕ НЕЗАЛЕЖНЕ пресове агентство „Анатолія" повідомило, що турецька поліція відкрила вогонь гострими кулями по демонстрантах-курдах, які в числі кільканадцять тисяч зібралися на своє традиційне свято весни. Вони несли свої національні прапори, транспаранти і релігійні знамена. Курди домагаються створення незалежного Курдистану і підтримують боротьбу курдів в Іраку. Покищо не відомо чому дійшло до зудару курдів з турецькою поліцією, але на підставі телефонічного інтерв'ю кореспонденти довідались про загибель кількох курдів і про поранення кількох десятків демонстрантів.

МАДЯРЩИНА І ПОЛЬЩА підписали взаємний договір оборони, на підставі якого міністерства оборони обидвох країн працюватимуть спільно над новими винаходами, плянами вишколів армійських частин, обміном військових спеціялістів, тощо. Раніше подібний договір згадані країни підписали з Чехо-Словаччиною. Крім того Мадярщина підписала подібний договір з Румунією, який покищо діятиме на протязі трьох років. Міністер оборони Польщі Петер Колодзейчик заявив, що його країна готова підписати військовий договір з кожною країною, яка зацікавлена безпекою в Европі. Совєтський міністер оборони маршал Дмітрій Язов дав до зрозуміння колишнім сателітам, що він задоволений таким об'єднанням східньоевропейських країн.

МАЙЖЕ ПОЛОВИНА СОВЄТСЬКИХ копалень охоплена робітничими страйками і недостачу вугілля почали відчувати в цілому СССР, — інформує совєтське пресове агентство ТАСС. Згадане агентство пише, що страйки поширюються і покищо немає вигляду, що вони скоро закінчаться. Газета „Рабочая Трібуна" підкреслює що вже відчувається брак палива в сталеварнях і на транспорті, не кажучи вже про хатні запотребування. Деякі совєтські газети закликають уряд приспішити переговори з профспілками робітників і не допустити до занепаду загальної індустрії.

ПРЕДСТАВНИКИ МІНІСТЕРСТВА оборони СССР, зокрема маршал Дмітрій Язов і керівник генерального штабу армії ген. М. Мойсеєв, прийняли в приміщеннях міністерства колишнього президента З'єднаних Стейтів Америки Ричарда Ніксона, який в 1970-их роках був головним архітектом політики відпруження. Він перший раз відвідав Москву 32 роки тому. Тоді він був віцепрезидентом в уряді президента Двайта Айзенгавера і відкрив в Москві першу американську виставку в московському парку Сокольники. Спір Ніксона з тодішнім совєтським генеральним секретарем ЦК КПСС Нікітою Хрущовим, ввійшов до історії журналістики, як „кухонна дебата".

МІЖНАЦІОНАЛЬНІ ЗУДАРИ В ГРУЗІЇ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Цгінвалі, Південна Осетія. — Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Френсіс Клайнс повідомляє, що міжнаціональні зудари в Грузії продовжуються. Особливої гостроти вони набрали у південній частині Осетінії, автономної области Грузії, де у місцевості Цгінвалі вони набрали характеру справжньої громадянської війни. Вулиці міста, яке є столицею области, перегороджені бетонними брилами, старими автомобілями та іншими предметами, які нагадують примітивний берлінський „Мур ганьби" що розділяв столичне місто Берлін на дві частини.

Ситуація в місті, — пише Клайнс, — нагадує також Бельфаст у Північній Ірляндії, де проти себе стоять ірляндці католики і протестанти.

Ворожнеча між грузинами і осетинам не постала на релігійному тлі, вона має радше територіяльний і національний характер. Осетини крім того хочуть вийти зі складу Грузії і згідні увійти добровільно до Російської федерації на правах автономної области з поширеними правами. Грузія противиться ідеї ділення її території, яка, очевидно, відбувається з допомогою кремлівського центру, КГБ і російського елементу, який зажився в Осетінії. Крім того Москві не сподобались грузинські незалежницькі тенденції і бажання виходу з СССР та створення своєї власної суверенної й незалежної республіки. Керівництво республіки, яке тепер перебуває в руках не комуністичної більшости вважає Осетінію складовою частиною Грузії і обвинувачує кремлівських диктаторів, що вони вмішуються до внутрішніх справ республіки, ініціюють міжнаціональні конфлікти, зумисно обіцяють осетинам гори мости, секретно підкидають ім зброю і своїх „осетинців" вишколених в московських каґебівських центрах.

Без сумніву така подвійна провокаційна політика Москви збільшує ситуацію напруги і жертви в людях. Від січня цього року дотепер загинуло в міжнаціональних зударах принаймні 55 осіб, а кілька десяток були поранені. Понад 15, 000 осіб з південної Осетінії були змушені покинути свої житла і шукати схоронища в більш спокійних частинах Осетінії.

Клайнс пише, що старання Міхаїла Горбачова зберегти в купі союз стають з кожним днем більше й більше нездійснимою ілюзією, не зважаючи на те, що нібито більшість населення в референдумі висловилися за союз. Грандіозний конґломерат, який колись звався соціялістичною співдружністю народів, знаходиться на грані упадку, пише Клайнс.

Осетини старий давній народ з 1500-літньою історією, багато з них сповідують християнську віру і вони хочуть жити гуртом, в автономній области, плекати свої звичаї і традиції, але Грузія вважає Осетінію, Абхазію і Оджарію нероздільною частиною своєї території. Президент Грузії Звіяд Гамсакурдія заявив, що кінцевою ціллю його політики є закріплення незалежної республіки у якій осетини отримають напевно більше автономії, як від РСФСР чи якоїсь іншої республіки.

Грузини і навіть осетинці розчаровані М. Горбачовим, який, на їхню думку, не може далі керувати країною і повинен зрезигнувати в користь іншого вибранця народів. Осетинка Лариса Остаєва заявила кореспондентові, що М. Горбачов не спроможний вивести країну з рабства. Подібна опінія про президента СССР існує також в усіх інших республіках.

В АМЕРИЦІ

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша минулого тижня поробив заходи, щоби змінити раніше враження нібито американського амбасадора до Іраку Ейпріл Ґілеспі обвинувачено у неспроможності переконати іракського президента Саддама Гуссейна не захоплювти Кувайту. У публічному вияснені Державного департаменту говориться, що відомим був факт про фальсифікацію розмови амбасадора із президентом Гуссейном, але про це не говорилося, щоби не відвернути уваги від зусиль організування протиіракського союзу. Одначе у приватних розмовах офіційні чинники Державного департаменту кажуть, що справжньою причиною цієї довгої мовчанки було не надто ясна депеша амбасадора Е. Ґілеспі з Багдаду.

ВІЛЛІЯМ САЙДМАН, голова федеральної корпорації забезпечення вкладів, сказав, що Уряд президента Джорджа Буша у своєму пляні оздоровлення забезпеченевої програми вкладів у банках країни пропонує підвищити позичкову суму потрібних фондів для його корпорації з 25 біл. дол., до 70 біл. дол. В. Сайдман виявив ці цифри, виступаючи перед сенатською Банковою комісією, думаючи, що тим твердженням докаже достатнє забезпечення. Але його виявлення про потребу додаткових 45 біл. дол. збільшило тільки побоювання членів комісії, щоб банкова індустрія в країні знаходиться у більш критичному положенні як це досі виявляли урядові чинники.

У ВАШІНҐТОНІ СЕНАТ голосами 88 до12 затвердив номінацію колишнього губернатора Фльориди Роберта Мартінеза на посаду головного координатора протинаркоманської акції .Схвалення його кандидатури всі сподівалися, одначе не обійшлося без критики зі сторони деяких демократів, які закидали йому сильний натиск на покарання та ув'язнення у боротьбі з наркоманством, а не протилежний засіб усвідомлювання про шкідливість наркотиків та допомогу в лікуванні. Одначе демократичний сенатор зі стейту Делавер Джозеф Байден заявив своїм демократичним колегам, що номінат особисто вірить у можливість регабілітації у випадках наркоманства й тому він підтримав президентського номіната. Найголоснішим противником Р. Мартінеза був демократичний сенатор з Массачусетс Едвард Кеннеді, закидаючи номінатові, що будучи губернатором Фльориди, його уряд причинився до погіршення наркоманства на Фльориді.

КОМІСІЯ СТВЕРДЖУЄ, ЩО у ЗСА останнього року вперше число зголошених поліції насильств зросло до понад 100,000. У звіті, зладженому працівниками сенатської Комісії в справах судівництва демократичної більшости, сказано, що в минулому десятиріччю відсоток знасилувань зріс в чотири рази більше, як всі інші кримінальні злочини разом. Голова цього комітету, демократичний сенатор з Делавер Джозеф Байден, запропонував законопроект, що визнаватиме знасилування злочином ненависти та дозволятиме жертвам такого злочину позивати до суду громадських прав своїх напасників.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК · UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Брутальність поліції

Які два тижні тому поліція в Лос Анджелес дігнала одного чорного, який гнався автомобілем із швидкістю 80 миль на годину, і він буцімто гороїжився. Розлючені поліціянти важко побили цього чорного американця. Випадково з вікна будинку хтось зфільмував всю сцену на ,,відіо", а цим зацікавилися радіо, преса та телевізія, і це ,,відіо" побачили мільйони людей на телевізійних екранах. Громада чорних у Лос Анджелесі і поза ним висловила голосний протест проти явної брутальности поліції, і в місцевій Міській раді та у стейтовій асамблеї почали вимагати димісії комішенера-шефа поліції. Справа швидко набрала всекрайового розголосу. У минулий четвер президент Джордж Буш заявив, що йому зробилося недобре, коли він побачив цей фільм, висвітлений для нього, і він доручив генеральному прокураторові, себто міністрові справедливости, вглянути в практику американської поліції. Це не був вийнятковий випадок, бо Еф-Бі-Ай записало 75.000 скарг т. зв. брутальности поліції, хоч варт багато з цих скарг взяти в ,,лапки". Справа загально не така проста.

Ніде правди діти, у широкому світі поліція, піймавши здогадного переступника закону, не поводиться з ним у білих рукавичках. Здається, що найпристойнішою є поліція в Европі, зокрема у Відні, бо там вона вишколена для інформування й помочі для закордонних туристів. Це правда, що поліція має стояти на сторожі закону, бо від поліції залежить спокій і лад у кожному населеному пункті, в місті чи селі. Це так у теорії. Бо не тільки у Ню Йорку, але й інших кількамільйонових міста Америки вулиці стали небезпечні, і вбивст протягом року тут є тисячі. Бути поліціянтом у великому американському місті — це страшенно небезпечна служба. Щороку гине у Ню Йорку вже не кілька, а кільканадцять поліціянтів. Майже зправила вбивниками є схоплені на гарячому бандити. Найвищий відсоток злочинців — є не серед білих американців. Очевидно, що злочинність серед небілих у ЗСА пояснюють ліберали безробіттям і бідністю, поширеними у чорному суспільстві. І ці кримінальні елементи звичайно добре озброєні; тож американський поліціянт будь-якого кольору живе у постійній атмосфері джунґлів, в якій кожної хвилини може згинути. Загально відоме в Америці явище, що коли білі поб'ють чорного, — то негайно йдуть по всіх великих містах багатотисячні вуличні демонстрації протесту проти расової ненависти білих, і чорні проповідники очолюють такі демонстрації, прицілом яких є поліція, яка, мовляв, допускає до таких ,,расових" вибриків.

Отож це дуже різногранна проблема. Нема сумніву, що члени поліції, які проходять солідний професійний вишкіл у поліційній академії, повинні відзначатися міцними нервами, посідати святу терпеливість і не повинні діяти під впливом гніву, страху чи інших емоцій, наприклад — бажання віддячитися такому переступникові за клопіт, що він їм завдав. Але вони є людьми, як усі інші люди, і є між ними одиниці з вдачею і темпераментом не для цього типу професії.

Американська телевізія, як і інша ,,мідія", грає дидактичну подекуди ролю у відношенні до поліції. Існують, і існували, навіть окремі програми на поліційні теми, де ,,Кап", тобто поліціянт, зображений позитивно як сторож справедливости, але і гуманна людина. Детективно-кримінальні фільми з-правила кінчаються зловленням злочинця, торжеством справедливости і виявляють хист та особисту відвагу цих сторожів ладу і порядку. Але таке позитивне ставлення до поліції відсутнє часто-густо в американському судочинстві, яке дбає більше, про ,,людські права" злочинця, як пошкодованого. Судочинство, опіка над здоров'ям і шкільна система — це три ділянки державного й суспільного американського життя, які вимагають поважних реформ. Надмірний лібералізм у Америці, розпочатий Рузвельтом, причинився до розхитання пошани до законоправ'я, — і від цього терпять американці загально, як і поліціянти.

Ці проблеми є хронічними темами нарад Конґресу — з мінімальними позитивними вислідами. Наприклад, від довгих літ і на цій сесії Конґресу також, на черзі нарад є загострення можливости рядовим громадянам купувати вогнепальну зброю. Але консервативні кола в ЗСА, разом із лаббі Асоціяції за вільне посідання ручної зброї, твердять, що ,,не пістоля вбиває, тільки людина, що має її", — тому треба загострити карний закон, бо недозволену зброю чи дозволену все одно матиме кожний злочинець. Право купувати пістолю — це традиція від піонерських часів у Америці, а право носити зброю є ґарантоване конституцією. Як би там не було, а п'ять поліціянтів, яких арештували в Ню Йорку за побиття тому певний час на смерть скованого в'язня — це не сторожі закону, а його переступники, якщо закиди проти них будуть доведені. Те саме слід сказати і про поліціянтів де-інде, які беруть закон у свої руки і чинять самосуд над неозброєним здогадним ,,злочинцем".

Володимир Яців

ЗАГРОЗЛИВА СИТУАЦІЯ В „КРАЇНІ РАД"

Здавалося деяким політичним аналітикам СССР із Заходу, що активність Ґорбачова на відтинку його зовнішньої політики принесе у своїх наслідках відпруження на відтинку внутрішньополітичному, як теж допоможе до певної міри вийти з глибокої катастрофічної економічної і внутрішньополітичної кризи, Вони уважали, що ці останні недавні потягнення Ґорбачова, які мали місце в Балтійських республіках, підуть у забуття і не буде реакції Заходу, який був занятий своїми проблемами, особливо проблемами на Близькому Сході. Однак, треба ствердити, що вони зробили помилкові висновки. Ця реакція Заходу далась вже відчути ,,країні рад" на господарському відтинку, і вона до деякої міри ще й поглиблює кризу, що може допровадити до поважних наслідків в недалекому майбутньому.

Тяжко є думати про Ґорбачова, як про славного визволителя Східньої Европи, як про людину, недавно відзначену нагородою Нобеля, і уважати його за диктатора, який вислав танки і спец-війська на Литву і Латвію, щоб угробити там незалежність цих республік від Москви. Ґорбачов теж старався впровадити цензуру преси і на засоби масової інформації, але такі потягнення на відтинку гласности йому не вдалося ввести у життя.

Після виведення спеціяльних військових відділів з Балтійських республік ситуація в тих країнах дещо змінилась. Ці змінні потягненнями Ґорбачова можна уважати тільки передишкою у зударі поміж реакційно-консервативними силами, що їх уособлює КПСС, та свободолюбними силами в СССР. Про це мали б свідчити останні події на пленумі ЦК КПСС, де наради були скеровані на конфронтацію з демократичними силами в Совєтському Союзі. Згідно з головою компартії РСФСР Полозковим, започаткована перебудова в 1985 році мала на меті відновлення дійсного 'соціялізму' і уздоровлення Компартії, а не перебудову системи, тобто зміну структури і демократизацію велетенської країни, що її назва СССР. Він уважає, що демократи, яким пощастило в деяких республіках опанувати ситуацію, вибрали помилковий шлях ліквідації системи соціялістичної в Совєтському Союзі, щоб увести систему капіталістичну під гаслом рятування ,,перебудови" перед загрозою з боку ортодоксальних членів Комуністичної партії, а зараз — і перед загрозою від президента Ґорбачова.

Виступ на цьому ж пленумі заступника генерального секретаря КПСС Володимира Івашка був скерований проти 'сепаратистів і націоналістів' в поодиноких республіках, які творять бльок, цілю якого є змінити суспільний лад в Совєтському Союзі, ба навіть зліквідувати СССР як державу. Івашко ж уважає, що КПСС і далі є керівною політичною силою в Совєтському Союзі і що вона може і мусить протиставитись усім ворожим (демократичним) силам, які загрожують Союзові.

Певний відсоток громадян Совєтського Союзу, щоправда, уважають, що складні проблеми, зв'язані з перебудовою і гласністю, причинились у великій мірі до того незавидного стану, який заіснував зараз у СССР. Прихильники централізованої системи та партократи звинувачують реформістів у всіх недомаганнях на господарському відтинку, як і на соціяльному. Їм здається, що Ґорбачов буде виклятий на роки тому, що він — творець перебудови і гласности — у великій мірі причинився до катастрофічного стану економіки в Совєтському Союзі. Очевидно вони помиляються. Домагання змін структури СССР не тільки оправдані, але конечні, бо без них, рано чи пізно країна прийде до економічної і суспільно політичної катастрофи. Відкинення Ґорбачовим і КПСС пляну економічних реформ ,,п'ятисот днів" С. Шаталіна в минулому році було, здається, однією з причин цього стану, в якому знайшовся Совєтський Союз, як і конфлікти на відтинку національному.

Шкода, що спроба створити Раду Національностей тому два роки не увінчалась успіхом, бо така Рада правдоподібно не допустила б до кровопролиття в Балтійських республіках. Нерішучість Ґорбачова має свої неґативи. Ця нерішучість президента СССР має свою історію, адже він навіть вагався кандидувати на президента країни у прямих загальних демократичних виборах. Два роки тому покійний вже тепер Андрей Сахаров остерігав Ґорбачова, що він буде змушений вибирати поміж перебудовою, а централізованим апаратом.

На підставі останніх потягнень Ґорбачова можна бачити, що він вже зробив рішення у спілці з шефом КҐБ Крюковим, Компартією і до певної міри з армією. Ця кліка ортодоксальних леніністів працює над скасуванням перебудови і гласности вже з часу відкинення реформаторських плянів С. Шаталіна і Бориса Єльцина. Вона ж, ця кліка, поширювала і поширює наклепи на сили демократизації й реформ.

Ґорбачов був цього свідомий, бо адже поступово збирав владу в свої руки, рівночасно усуваючи із свого оточення свободолюбних дорадників і покликуючи на їхні місця комуністичних партократів.

Західні коментатори-совєтологи кажуть, що Ґорбачов цими тактичними потягненнями спрямовував підсовєтських демократів проти ортодоксальних комуністів у Компартії, щоб вони взаємно себе поборювали, а така взаємна боротьба була б корисною для Ґорбачова, допомагаючи йому, мовляв, лишитись при владі, а головне — задержати поодинокі республіки в Союзі. Це стара тактика, що нею також послуговувались і Ленін, і Сталін, і Брежнєв та інші. Конспіративна по сво-

(Закінчення на стор. 3)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЩЕ ПРО ШЕВЧЕНКОВІ ОЧІ

Статтю Василя Барлядяну „Якого кольору очі у Шевченка?" (,,Свобода" ч. 46 з 9-го березня 1991 року) можна б доповнити деякими даними про Шевченка, поданими Леонідом Білецьким у зредаґованому ним ,,Кобзарі" (Вінніпеґ, 1952-54, 4 тт.). Там у першому томі на сторінці 66-ій читаємо, між іншим: Шевченко ,,то був гордий Ікар із непокірним, розтріпаним чубом та густими рівними бровами над сірими орлиними, колючими, проникливими очима. Над цими останніми, як скеля, підносилося вгору аж надто високе, стрімке чоло... Уста тонкі, тісно стулені — характерні для заглибленої в собі людини".

Дружина коменданта Новопетровської кріпости Аґата Ускова писала про Шевченка таке: ,,Його розумне високе чоло, велика лисина, добродушне чесне лице, ясний ласкавий погляд — надавали йому поваги й вабили до себе. Говорив він виразно, плавно, чисто. Кожне слово його було продумане, тепле, віяло воно розумом" (там же, т. III, ст. 47).

Григорій Ґалаґан писав 1-го квітня 1858 року в листі до своєї дружини з приводу Шевченкового повороту із заслання: ,,Наш поет сильно змінився, постарів: над його широким чолом розпростерлась лисина; густа борода з сивиною при його глибокім погляді дає йому вигляд одного з мудрих наших дідів-полковників, до яких часто звертаються за порадою" (т. 4, ст. 11).

Слід згадати, що фізіогноміка, тобто наука про визначення характеру людини на основі зовнішнього вигляду, окреслює сіру краску очей як ознаку великого розуму людей, ,,в яких голова панує над серцем".

Іван Франко писав в листі до Уляни Кравченко, що ,,сіра барва очей властива геніяльним людям: приклад Наполеон I і прочі".

Високе, широке чоло притаманне людям інтеліґентним, енерґійним, з талантом до великих ідей, глибокого мислення, гостотої обсервації, — каже та фізіогноміка.

Іван Лесько.

ПУСТІ „ГІЛЬЗИ"?

Переглядаючи не раз нашу пресу, навіть вже й не помічаю, як мої брови піднімаються вгору від того, що в ній вичитую і на знимках бачу. Маю тут на думці різні дописи деяких і про деяких фахівців і ,,фахівців", яких щораз то більше їде останнім часом в Україну на так звані запрошення.

На мою думку, у такі діяспорні мандрівки в Україну повинні б їхати наші наукові, культурні і мистецькі величини, а не будь-хто, кого можна назвати ,,заржавленими патронами" і ,,пустими гільзами"... Такого добра, мабуть, і в них свого доволі. А тим більше, коли громада мала б їх фінансувати.

Іван Лучечко
Джерзі Сити, Н.Дж.

Михайло Кучер

ВІЛЬНА ПРЕСА В СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ

Реєструвати чи ні нові періодичні видання в СССР? З практичного пункту погляду реєстрація дає великі користі. Це перш усього статус юридичної особи і перспектива провадження більш раціональної економічної діяльности. Була б реальна можливість наймати помешкання за можливу ціну, а не за фантастичну у приватників, леґально давати замовлення друкарням, організувати леґальну систему розповсюдження накладу і вжити рекляму. Це також уможливило б зменшення ціни примірника газети чи журналу. Сьогодні ціна примірника незареєстрованої газети є 80 копійок за примірник. Це дуже велика ціна. Буває, що такі видання оплачуються, але не дають прибутку. Нові пресові видання в СССР не отримують дотацій, не мають підтримки партійних кас. За папір і друкарні такі видавництва платять ринкову дуже високу ціну. Помешкання наймають у приватників за фантастично високу ціну.

Кореспондентів такої преси переслідують, б'ють на міліції, штрафують, арештовують. Півлеґальне існування дуже дорого обходиться і решті співробітників газети і читачам. Реєстрація позбавила б усього цього, але тут виникає інша проблема морального характеру. Фінансове становище протиурядової преси в СССР ніби наказує реєструватися, але тут, крім економічного аспекту, виникає інший, принциповий. А з тим пов'язане питання, чи вважати совєтську владу законною. Реєструючи протиурядову газету — означало б, що вважаєш тим самим совєтську владу законною. Признати совєтську владу законною, це — неморально. Неможливо. Законну владу в колишній Росії знищено зброєю в 1917 році, а незаконна влада існує вже 73 роки.

Депутати Верховної Ради СССР, які ухвалюють закони про друк, фактично не вибрані демократичною процедурою, і Верховну Раду можна не признати законною. Вибори в республіканські та місцеві ради провадились демократичним способом, але й тут не було вільної аґітації. Тому республіканські та місцеві ради також можна не признати законними. До того республіканські ради не мають реальної влади. В РСФСР Верховна Рада приймає і видає закони та постанови, виконання яких нічим не ґарантоване. Реальна влада й досі зосереджена не в радах, які мають ролю тільки декорацій — лаштунків на совєтській політичній сцені. Ставитись поважно до рішень ВР СССР — це значить признати законними її претенсії до узурпації влади, але й підтримувати ілюзію в суспільстві самостійности законодавчої та політичної діяльности так званих ,,народних депутатів".

Ще є інша сторона проблеми — податки. Газета повинна відраховувати до 35 відсотків прибутку в державний та місцевий бюджети. Куди підуть ці гроші? На утримання партійного державного апарату, на утримання армії і на КҐБ? Хто може контролювати такі видатки? Практично — ніхто! А найменше може це контролювати опозиція.

Таким чином, фінансуючи владу, газета (ми, редакція, співробітники, читачі) беремо на себе відповідальність за її дії. Головним завданням незалежної преси є давати читачеві правдиву інформацію. Компроміс з владою — реєстрація — нищить моральний стандарт незалежної преси. Тому тяжкі дні настають для самостійної незалежної преси. Редакціям незареєстрованих газет загрожує грошова кара до 500 карбованців з конфіскацією накладу. А після другого видання незареєстрованої преси — карна відповідальність і штраф буде до тисячі карбованців.

Як повідомляє кореспондент ТАСС А. Горковлюк, до ,,Госкомпечати" (Державний комітет друку) СССР наспіло всього 1,500 заяв про реєстрацію; 880 з них нові. Зареєстровано 1,304 видання, у тому 603 нових видань.

ЗВ'ЯЗКИ КАНАДСЬКИХ ШКОЛЯРІВ З РОВЕСНИКАМИ В УКРАЇНІ

Вчителька ,,Рідної Школи" в Віндзорі, Канада, Галина Мордованець-Реґендорзен повідомила редакцію ,,Веселки", що місцеві школярі листуються з ровесниками в Україні. Віндзорські школярі зібрали теж грошові пожертви на дітей з Чорнобиля і післали їм привітання та подарунки на адресу Руху. Ці вітання передано в Україні до журналу для дітей ,,Барвінок". До сьогодні школа у Віндзорі має около 400 листів від дітей із різних областей України та з різних поселень поза батьківщиною.

Віндзорська католицька ,,Рідна Школа" має 47 учнів у садочку і у початкових та середніх клясах і листується із 170 дітьми. Православна ,,Рідна Школа" кореспондує з 61 дитиною. Обі школи плянують післати в Україну усім ровесникам, із якими листуються, ,,Історію України" та релігійні книжки, Біблії, молитовники. Діти з України подивляють знання української мови школярів у діяспорі.

Віндзорська школа має теж зв'язок із Охтирською школою в Сумській області. Учні тієї школи пропонують створити музей дитячих малюнків при обох школах. Діти з Віндзору вже приготовили малюнки на тему весни й Великодня.

Дітей із ЗСА та інших країн, які хотіли б листуватися, проситься писати на адресу: Ridna Shkola, 1505 Langlois Ave., Windsor, Ont. N8X 4M3, Canada.

Подав В.Б.

Лідія Яців

ЖІНКИ У ТВОРАХ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

I.

І знову прийшов місяць березень і з ним той час, коли згадуємо ,,не злим тихим словом" великого Тараса, геніяльного поета і оборонця усіх покривджених, а в першу чергу — жінок і дівчат. Українська жінка з особливим пієтизмом повинна згадувати його не лише тому, що він національний пророк, але і тому, що він своїм словом утривалив величний образ української жінки, яку він глибоко шанував усе життя.

Шевченко — ворог усякої неволі, зокрема кріпацтва, від якого українська жінка найбільше терпіла. Він бачив і добре розумів кріпосницьку систему московського самодержавства, бо сам відчув на собі жорстокість цього насильства від дня свого народження і боровся з цим лихом його ціле життя.

Могутній голос ішов з уст поета, колишнього кріпака, який з нечуваною силою розкривав красу минулої героїчної боротьби за волю України в протилежність до її теперішнього упадку. ,,Обідрана сиротою понад Дніпром плаче", — це був голос, у якому всі струни бриніли любов'ю до поневоленого народу і який звучав різким протестом проти всякої кривди і поневолення, не зважаючи на кару, що його за це спіткала , коли йшло про добро його окраденого люду.

З надзвичайною силою озвався поет у своїй поемі ,,І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнеє посланіє", і закликав їх схаменутися, бути людьми, обняти один одного в ім'я добра своєї спільної Матері України, в ім'я привернення їй належного місця в сім'ї народів. Ганьбу поневолення і кріпацтва зрозумів і відчув найкраще тоді, коли сам став вільною людиною: і сталось так, що слово пламенем взялось і людям серце розтопило і на Україні понеслось...

Все своє вільне й невільне життя він віддав боротьбі з найбільшим лихом тодішнього часу — кріпацтвом. Кидав громи свого гнівного слова на винуватців того лиха — **Москву, царя і всіх його слуг:**

О, люди, люди, небораки!
Нащо здалися вам царі?
Нащо здалися вам псарі?
Ви ж таки люди — не собаки!

Мімозною ніжністю своєї люблячої душі відчував Шевченко, що в тій формі невільництва, якою є кріпацтво, найбільше страждає жінка, а головно — мати з дитиною, і то не тільки фізично від надміру тяжкої праці, але і морально.

Трагічне становище нашого жіноцтва турбувало ніжну душу поета і з того болю за ними зродилися жіночі постаті у його творах, такі глибокі, що видно саме дно їхньої душі.

Шевченко вибрав їх переважно зі самих низів народу, виніс їх з пекла людського горя і поставив перед нами не тільки як жертви, але і як борців, що хоч вони терплять, то не падуть на шляху боротьби!

З його поем встають і пересуваються перед нашими очима численні постаті дівчат і жінок, які поет переніс живими з дійсности у світ високої поезії. У своїх поглядах використав народні вірування, що ними є пребагатий український нарід.

У баляді ,,Лілея" Шевченко безмежною ніжністю винагородив жінку — матір і дитину, вже у іншому житті за зневаги, що їх вони зазнали від людей за життя:

За що мене, як я росла,
Люди не любили?
За що мене, як виросла,
Молодою вбили?
За що вони тепер мене
В палатах вітають,
Царівною називають,
Очей не спускають
З мого цвіту? — Дивуються,
Не знають, де діти?

Лілея — це дитина занепащеної паном нещасливої дівчини-кріпачки, яка умирає з горя. Її дитина, осміяна, зневажена людьми, як овоч гріха, вмирає взимку під плотом, а весною виростає диво-цвітом лілеєю — царівною поміж усіма квітками і символом невинности.

Чи міг хтось краще і ніжніше підійти до цієї теми, як це зробив Шевченко?

В поемі ,,Катерина" змальовує поет долю одуреної дівчини, у якої потоптані всі найсвятіші почування. Вона преглибокий образ понівеченого материнства, зневаженої брутально любови. Поет обгортає Катерину своєю любовю і серпанком свого глибокого співчуття до її трагічної долі, хоч тоді таких, як вона, із сорому виганяли з дому...

Пішла в садок у вишневий,
Богу помолилась,
Взяла землі під вишнею,
На хрест почепила;
Промовила — Не вернуся!
В далекому краю
В чужу землю чужі люди
Мене заховають!
А своєї ся крихотка
Надо мною ляже...

Шевченко, як ніхто із поетів у той час, створив безсмертні образи жінки — страдниці, жінки-матері і дівчини-покритки, що було ,,табу", коли він творив. Ці образи потрясають наші душі.

Інший твір після поеми ,,Катерина", в якому змальована доля зрадженої дівчини, є поема ,,Наймичка". Теми в обох однакові, та розроблені по різному. У поемі ,,Наймичка" почуття обов'язку матері перемагають почуття сорому і особистої кривди. Наймичка не гине так, як Катерина, і не залишає своєї дитини на призволяще, вона підкидає свого сина багатим бездітним господарям, а сама стає у них за наймичку, щоб тільки бути близько своєї дитини — Марка.

Рада і весела;
Ніби з паном повінчалась,
Закупила села!...

Вона, однак, не має внутрішнього спокою, не має повного материнського задоволення, тому, як ніхто не бачить, вона тяжко плаче, свою долю проклинає, свого сина сльозами вмиває. Коли син виріс і одружився, просив наймичку бути йому за матір, бо прибрана його мати, яка виховала його, підкинену дитину, вже давно померла. А наймичка у порогу вхопилась руками за одвірок — та й зомліла:

Тихо стало в хаті,
Тільки наймичка шептала:
— Мати ... мати... мати...

Цими, такими природними і невишуканими словами, змалював Шевченко трагедію Матері-покритки, що не знала особистого рідного гнізда і своєму синові не сміє розкрити тайну і сказати: ,,Я твоя мати".

А Марко аж плакав... Благав старий, щоб була вона за матір...

Закінчення буде.

Окружний з'їзд СУА Ню Джерзі

В неділю, 17-го березня, в домівці Українського Народного Дому в Ірвінґтоні відбувся 31 з черги Окружний з'їзд СУА Ню Джерзі. Він є ніби форумом самокритики, переліком успіхів та шуканням шляхів до успішнішої праці.

За малим вийнятком відділи були репрезентовані їхніми головами або делеґатками. Були присутні і почесні членки СУА: О. Гнатик, С. Андрушків, О. Мусаковська, І. Левицька. Головну Управу репрезентувала коресподенційна секретарка Марія Томорук.

Програмою з'їзду провадила Л. Крамарчук, а секретарювала М. Полянська. Після перебігу формальних точок і прийняття порядку нарад багато часу присвячено звітуванню. Звітування референток Окружної Управи й відділів дали підсумок дуже великої проробленої роботи. Багатогранна праця проходила в різних ділянках: культурно-освітній, зв'язків і допомогових акцій. Перед ведуть суспільна опіка й стипендійна акція. Широко була розгорнута поміч жертвам Чорнобиля. Усі відділи всеціло включилися в цю акцію: проводили збірки, займалися збиранням і пакуванням речей до висилки. Не має жадного відтинку в нашому суспільному житті, де наше чуле жіноцтво не приходило б з допомогою: допомога хворим, старшим, студіюючій молоді, допомога бабусям, пересилка журналу „Наше Життя" для них, щира гостинність гостей з України. Перед нами чіткий, фахово приготований звіт стипендійної референтки Округи Ню Джерзі Люби Білощук дає наочний образ великої проробленої роботи. Для прикладу: за 1989 р. Округа виплатила 116-ом стипендіятам суму 38,360.62 дол., а в 1990-му 134-ом стипендіятам 46,533.08 дол. В 1990-му році 83 стипендіяти закінчили середні та вищі студії. Це є дуже позитивне явище в нашому суспільстві, що ми здобуваємо все більше фахово освічених людей серед нашої молоді.

В дискусії над прослуханими звітами були щирі завваги й поради, як усунути деякі, може недоглянуті недоліки.

Після полуденкової перерви слово взяла представниця Головної Управи СУА М. Томорук. Висловивши своє признання, вона закликала до пильної уваги щодо змін, які проходять нині на рідних землях, а разом з тим створюється новий ряд вимог, які випливають з цих подій. Україна чекає від нас помочі, ми для них в деяких ділянках можемо бути дороговказом. Запотребування у всіх ділянках великі, а головно медичного й технічного устаткування. В цьому напрямку Головна Управа СУА зробила вже досить посильні заходи. Закуплено на багато тисяч устаткування для шпитальної кімнати ім. Митрополита Андрея Шептицького у Львові і дещо для Дніпропетровська. В Україні відчувається великий брак і попит на українські книжки, технічні і фахові підручники, а також підручники для вивчення англійської мови. З цією метою Головна Управа СУА ввійшла у контакт з американською доброчинною фундацією „Сейбер", яка сприяє економії, науці, культурі й через неї можна вислати книжки в Україну. Крім печатки „Сейбер" СУА ще додає свою печатку на опакуванні, щоб в Україні знали, що ми про них пам'ятаємо. Перший транспорт вже зайшов на Україну, 20,000 книжок іде кораблем. Закликаємо кожного до участи в цій акції, а за інформаціями можна звертатися на адресу: Lidia Bilous, Books for Ukraine, 175 Adams Lone, New Canaan, Ct. 06840. Tel: 1(203 966-5972.

Далі представниця Головної Управи СУА закликала до більшої акції в приєднанні нових членок, головно серед молодших кадрів.

Анна Кравчук, референтка Стипендійної акції Головної Управи СУА, висвітлила прозірки про початки заснування і дальший розвиток цієї акції.

Комісія ухвал в складі Л. Гладкої, М. Юркевич, Л. Білощук між іншими ухвалами головний наголос ставить на посилення нашої активности у зв'язку з подіями на Україні й приєднанням членства серед молодших.

Найтяжчою точкою, мабуть в кожній організації є перевибір нової управи. Ми жінки, не можемо бути вийнятком.

На закінчення виступила Л. Гладка. Вона закликала до вияву більшої активності у зв'язку із змінами, які проходять на Україні, до почуття громадської повинности, головно серед молодших осіб.

Правда, на з'їзді було кілька молодших і зовсім молодих. Вони, неначе перші весняні проліски хоч несміло визирають то тут, то там, завжди є предвісниками весни. Хоч їх ще досить мало, але вони включаться в ряди активних союзянок і є передвісниками перебрання неперервної тяглости ідей СУА.

Головою Окружної Управи СУА Ню Джерзі знову, вже п'ятий раз, перевибрано Тетяну Рішко.

Ольга Буртик

З діяльности відділу КУК у Вікторії, Бритійська Колюмбія

З початком минулого року у Вікторії, Бритійська Колюмбія, почав діяльність новий Відділ Конґресу Українців Канади, в якому є заступлені слідуючі складові організації: Українське Канадське Культурне Товариство Острова Ванкувер (УККТ), Братство Українців Католиків (БУК), Українська Православна Громада (УПГ), „Веселка" — Українське Танцювальне Товариство, Товариство Сеньйорів „Тризуб", Ліґа Українських Католицьких Жінок (ЛУКЖ), Стипендійний Фонд Українських Студій ім. Йосифа Сліпого (СФУС).

Протягом першого року свого існування діяльність нового Відділу КУК у Вікторії була досить успішною, що можна завдячувати ентузіязмові його голови Богдана Герчака та членів управи. До цього успіху причинились також активна підтримка складових орґанізацій. Ось деякі поодинокі точки з діяльности Відділу: — Шевченківське свято 11 березня 1990 р. в залі Українського Культурного Центру з участю місцевого хору „Калина", танцювального ансамблю „Веселка" та учнів Рідної Школи.

— Відзначення четвертих роковин Чорнобильської траґедії 26 квітня 1990 року в Українському Культурному Центрі з короткою програмою — молебень, висвітлення фільмів „Чорнобиль — смак полину" (Film for Humanities, 1984), і „Літак в Україну", дискусія й збірка фондів на „Поміч Україні". Збірка дала понад 1,600 дол., які переслано до централі Канадських Приятелів Руху.

— Вечір фільмів з України „Гласність", які демонструвала 12-го травня 1990 року д-р Рома Бардин, Йорк Університет, Торонто.

— Під час літніх місяців місцевий Відділ був спонзором двох концертів української молоді й подбав про нічліг і харчі для гостей: 12 червня 1990 року виступ хору Колеґії св. Володимира з Роблін, Манітоба в Newcombe Auditorium. Хор Колеґії також співав Службу Божу в Українській Церкві св. Николая; 9 липня 1990 року концерт українського дитячого хору „Щедрик" з Києва, в Christ Church Cathedral. 6 січня 1991 року Відділ КУК був спонзором дуже вдалої імпрези „Ukrainian Christmas Eve Traditions", яку приготовив Стипендійний Фонд Українських Студій ім. Кардинала Йосифа Сліпого. Чистий прихід (понад 2,000 дол.) призначений на стипендії українознавства.

Цьогорічні загальні збори Відділу, якими проводив голова номінаційної комісії інж. Ґімбаржевський, відбулися 10 січня 1991 року. Склад управи Відділу КУК у Вікторії залишився майже без змін: голова — Богдан Герчак, заступник голови — Ніксон Чорний, кореспонденційний секретар — інж. Пилип Ґімбаржевський, протокольний секретар — Анна Біско, скарбник — Ед Салин, фінансовий секретар — Ольга Захари; контрольна комісія: Лев Вахнянин, Стефан Гриб і Марія Телішевська.

П. Г.

ЗИМОВЕ СВЯТО В КАРПАТАХ

Заспівали сиві гори, заквітчалися схили веселими українськими барвами, спалахнула лещатарська ватра, Захар Беркут зійшов з верховин і благословив свято.

Так розпочалися карпатські забави українського лещатарського табору в Славському, що повернули цьому бойківському містечку славу столиці українського лещатарства.

А перед тим були змагання на відкриту першість КЛК. Гора Тростян зустріла лещатарів зледенілими схилами і вершиною, закутаною густою пеленою хмар. У цей день відбулося бойове хрищення КЛК на трасі великого сляльому. Не всім вдалося пройти складний, засіяний горбами шлях до мети, однак відвага багатьох лещатарів, що вперше за півтори хвилини, мов на крилах злітали схилом, увійде в літопис клюбу.

У цій дисципліні переможцями стали Анна Павкович (КЛК Славське) та Богдан Жукуляк (КЛК Славське). Друге місце здобули Оля Дубеняк (КЛК Львів) та Юрко Косарчин (КЛК Львів).

На другий день відбулися змагання в короткому сляльомі. Мабуть запал та ентузіязм змагунів розтопив холоднечу лютневого дня і карпатське небо усміхнулося сонцем, сніг на схилах розм'як, зробився кращим. Перемогли за результатами двох спроб Анна Павкович (КЛК Славське) і Семен Харченко зі Студентського Братства у Львові.

Змагання вдалися. Зроблено велику справу єднання українців усього світу. Це є найважливіше, так вважає голова КЛК в ЗСА Юрій Попель, що по довгих роках розлуки з Україною вітав рідну землю. Взявши участь у змаганнях, Юра певно започаткував добру традицію зв'язків між львівськими та американськими КЛКівцями. А молодим українцям з Польщі, Петрові Котовському та Іванні Ліпинській, що також приїхали на змагання, отриманого заряду позитивних емоцій вистарчить до наступного лещатарського табору в Карпатах.

Софія Кобринська, Стефанія Лаб'юк та Стефан Джадок з Канади, що у ці дні були разом з КЛКістами, обов'язково приїдуть наступного року на змагання.

Нагороди роздано. Спів трембіт повідомив про закриття табору. Однак свято продовжується. Воно не повинно закінчитися. Воно вічне, як вічні наші Карпати та ідея національного спорту.

Олег Шмід,
Львів

Дітройт в поклоні Тарасові

Урочисте відзначення Шевченкових роковин, влаштоване заходом Т-ва Збереження української історичної спадщини ім. Св. Андрія, в неділю, 3 березня 1991 р., відкрила його голова Валентина Євич

Святкову доповідь, основану на численних цитатах Шевченкових поем, виголосила проф. Марія Гарасевич, вказуючи, що в цей для нашого народу історично переломний і багатонадійний час Шевченкові роковини з новою силою пригадують нам його слова, які стали невичерпним джерелом опису побіч нашої славної минувшини, сумної сучасности, джерелом наснаги до боротьби за нашу волю та віри в перемогу нашої правди. Шевченкова Україна — це край рожевих світанків, тихих лагідних днів та синьо-срібних вечорів. Це край широких золотоколосих ланів, зелених гаїв та вишневих садків, де невтихає спів дівчат та соловейків, де широкий та дужий Дніпро котить хвилі у Синє море. В цьому краї „було колись, запорожці вміли панувати", але це „минулося, осталися могили по полю". Шевченко бачив, що в цьому прекрасному, розкішному, багатому краю „І Господа зневажають, — людей запрягають в тяжкі ярма. Орють лихом, лихом засівають", бо „розбійники, людоїди правду побороли". Чужим ще й свої „варшавське сміття, грязь Москви" помагають „матір розпинати". До них Шевченко звертається із закликом до покаяння, перестерігаючи „схаменіться, будьте люди, бо лихо вам буде". До свого народу він звертається із закликом „вставайте, кайдани порвіте", а до Матері Божої він звертається із безприкладною поетичної краси і пієтизму молитвою-благанням в „Неофітах" до помогти покривдженим. Тут на нашу думку, годиться висловити прелеґентці признання за наведення цитати, яка звичайно не є належно наголошувана:

„Молітесь Богові одному,
Молітесь правді на землі,
А більше на землі нікому
Не поклонітесь".
(„Неофіти"296)

Ґеніяльно близькі, зрозумілі і переконливі слова поета, продовжувала прелеґентка, стали на сторожі нашого Божого, людського й історичного права бути господарем на своїй, суверенній землі. Боротьба за національну і соціяльну правду та справедливість — це боротьба за відвічні й вселюдські ідеали. Тому наш поет і пророк завжди буде сучасним, зрозумілим і шанованим у кожний час в усьому світі.

В мистецькій частині відзначення виступила лавреат Шевченкової премії УССР декляматор Ніла Крюкова, яка виголосила в'язку Шевченкових поем, розпочинаючи поемою про Шевченка Дмитра Павличка і кінчаючи поемою Івана Драча. Деклямуючи такі поеми Шевченка як „Катерина", „Кавказ", „Розрита могила", „Мені однаково" та інші, лавреатка зуміла передати всю глибину різноманітного багатства подій і переживань, надій і зневіри та радости і горя Шевченкових героїнь і героїв. Силою свого виголошення вона наче перенесла слухачів в історичні часи та простори, де вони зі сльозами в очах стали свідками оспіваних трагедій. Немає сумніву, що Ніна Крюкова осягнула вершину мистецтва у виконанні творів письменників та поетів. Ми з подивом будемо пам'ятати про неї, її збереження любови до рідної літератури в важких умовинах русифікаційного наступу на рідних землях.

Урочисте відзначення закінчено відспіванням національного гимну.

Роман Лазарчук

Загрозлива...

(Закінчення зі стор. 2)

ій природі совєтська комуністична політика, ще більше як і давня російська імперська, застосовує таку підступну тактику, і тому нічого дивного, коли і Ґорбачов пішов за нею. Адже Ґорбачов — традиційний совєтський лідер, просякнутий ідеологією комунізму і російського імперського колоніялізму, вже не поводиться як ліберал-демократ, яким він спочатку багатьом здавався.

Захід помилився у його оцінці Ґорбачова, і тепер помалу приходить прозріння. Горбачов — комуніст-ідеаліст, вірить у ідеологію комунізму і це „благо" хоче затримати в СССР.

Ще в 1985 році, коли Ґорбачов прийшов до влади, він відновив пропаґандивне гасло: поворот до ленінських норм. Це його гасло коментатори на Заході сприйняли за тактичне потягнення, за намір Ґорбачова дискредитувати неосталінізм...

Залишившись по своїх переконаннях ортодоксальним леніністом, Ґорбачов своїм маневруванням старався прихилити до своїх політичних цілей союзні республіки. Для цього він пішов на деякі хитрощі, зносячи слово „соціялістичні", а впроваджуючи на його місце слово „суверенні" республіки; цим він хотів здобути прихильність народів усіх 15-ти республік для підписання нового союзного договору.

Ґорбачов насправді ніколи не висловлював думки, що Совєтський Союз не буде державою з „соціялістичною" системою. Тому його начебто поворот від демократизації зовсім не мав би нікого дивувати. Його ціллю було і є не прямування до капіталістичної системи, а система ринкова, яка була б контрольована державою і Компартією.

Немає сумніву, що і Ґорбачов має бажання полегшити долю своїх збіднілих громадян і дати їм життя на відповідному рівні, і може навіть дещо з демократії, але лиш до певної міри і обов'язково з „соціялістичною" системою. Його ці бажання вияснюють чи не всі Ґорбачівські вагання зліва направо і навпаки; хоч такі хитання розчаровують центральний уряд і провідників підсовєтських республік, що вірили в перебудову і в гласність.

Тепер Ґорбачов із своїм новозатвердженим кабінетом, у склад якого входять самі, здається, росіяни, за вийняком одного лотиша, теперішнього міністра внутрішніх справ Бориса Пуґо, — уважають, що тільки шляхом залізного кулака можна вдержати „Союз Совєтських Суверенних Республік". Але треба Ґорбачову чуда, щоб полагодити справи Балтійських республік без пролиття крови і щоб здобути знову довір'я народних мас, яке він втратив, виглядає, що назавжди.

Події, які мали місце 10-го березня ц.р. в більших містах Російської республіки, вказують на те, що влада Ґорбачова загрожена. Заклики демонстрантів до резиґнації Ґорбачова і його Кабінету говорять про небезпечну ситуацію, яка загострюється, а не втихає. Також до влади прямують Борис Єльцин і його прихильники, щоб створити новий Союз, в якому влада Кремля була б радикально зредукована, а кожна союзна республіка могла б вільно при бажанні вийти з Союзу без ніяких передумов. Диктаторська влада КПСС тоді була б зведена нанівець і вільна ринкова господарка була б уведена в життя країни.

Ситуація в „країні рад" погіршується з дня на день і криза поглиблюється. Тому до зудару між демократичними силами країни й Ґорбачовим може прийти в короткому часі, наслідки якого тяжко сьогодні передбачити.

Ділимося сумною вісткою з українським громадянством, що в четвер, 21-го березня 1991 р. на 71-му році життя відійшов у вічність наш колеґа

бл. п. д-р

БОГДАН МИРОСЛАВ САС

ВЕТЕРИНАРНИЙ ЛІКАР

Похований у Філядельфії, Па., 26-го березня 1991 року.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Дружині Олі, синові Юркові вислови співчуття складають

Члени і Управа
Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів в Америці

Ділимося болючою вісткою, що в суботу, 23-го березня 1991 р., з волі Всевишнього, на 89-му році життя, відійшов у вічність

наш найдорожчий БАТЬКО, ДІДУСЬ, ПРАДІД

бл. п. професор доктор

ВАСИЛЬ ЛЕВ

ФІЛОЛОГ, УКРАЇНІСТ, ПЕДАГОГ, ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НТШ

ПАНАХИДА у вівторок, 26-го березня 1991 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН в середу, 27-го березня 1991 р. о год. 9:30 ранку з української католицької церкви св. Юра в Ню Йорку, на цвинтар св. Марії у Факс Чейс.

В глибокому смутку запишені:

дочка — ІВАННА ЦІСИК
син — ВАСИЛЬ з дружиною ОКСАНОЮ
внучки —
МАРІЯ ЦІСИК з мужем БРУСОМ
КВІТКА ЦІСИК з мужем ЕДВАРДОМ
ХРИСТИНА, ОЛЕСЯ, РУТА і МАЯ ЛЕВ
правнуки —
ЛЕСЯ і САМАНТА
ЕДВАРД ВОЛОДИМИР
та дальша родина в Україні та Америці

Замість квітів на могилу покійного проситься складати пожертви на НТШ або Будівельний Фонд гуцульської церкви в Силвер Спрінґ, МД., Holy Trinity Particular Ukrainian Catholic Church, P.O. Box 4214, Colesville Branch, Silver Spring, MD 20914

З'їзд Нюйоркської Округи СУА

Окружний з'їзд Відділів СУА Округи Ню Йорк відбувся в домівці СУА, 108 Друга авеню в Ню Йорку, 3-го березня. У з'їзді взяли участь 47 делеґаток Відділів, 15 голів Відділів, які творять Округу, 12 членів Окружної Управи, 4 представниці Головної Управи СУА і журналу „Наше Життя".

З'їзд відкрила голова Округи Леся Ґой. Відспівано молитву та однохвилинною мовчанкою вшановано пам'ять членок, котрі відійшли у вічність.

З'їздом провадила Ірина Куровицька, членка 83-го Відділу, секретарювала Анна Байляк, членка 35-го Відділу. Звітували члени Окружної Управи — голова Л. Ґой, коресподенційна секретарка Е. Івашків, протололярна секретарка О. Руденська, скарбник А. Рак, організаційна референтка Л. Крумшин, культурно-освітня С. Косович, виховна — І. Мачай, суспільної опіки — В. Кушнір, стипендій — Р. Шуган, звіт відсутньої пресової референтки Х. Навроцької прочитала Н. Савчук, музейна — Л. Фірчук, зв'язків — О. Літепло, господарська — Л. Павлик, адміністратор домівки — Н. Дума (її звіт у неприсутності відчитала А. Рак), хорунжа — А. Кусьнірчук, заступниці голови Н. Савчук та О. Літепло.

Контрольна комісія вскладі голови Л. Закревської, Н. Попель та Г. Оберишин, (яка склала звіт, ствердивши, що всі книги ведено взірцево і точно і подала внесок на прийняття звітів).

Присутня голова СУА Марія Савчак звернулась до присутніх з привітальним словом, в якому ствердила великий вклад Відділів і Управи Округи в минулій каденції, рівночасно звернула увагу на малу кількість делеґаток на Конвенції СУА і закликала голів Відділів у майбутньому конечно висилати делеґаток на Конвенції. В дальшому привітала новозорганізовані Відділи: 25-ий у Ню Йорку та 95-ий в Керґонксоні та повідомила, що постали нові Відділи СУА в Каліфорнії та на Фльориді. Поінформувала, що будучи у Львові на З'їзді Рух-у, зложила привіт від СУА. Головна Управа СУА запляпувала закупити для новозідкритого шпиталя у Львові повний виряд для кімнати інтенсивної терапії. Вкінці вручила уступаючій голові Окружної Управи Лесі Ґой Грамоту за її жертвенну працю протягом п'яти літ на пості голови Округи.

Після широкої дискусії, в якій обговорено цілий ряд актуальних справ, і звіту Верифікаційної Комісії (Е. Івашків і О. Руденська) вислухано резолюції, які опрацювала Комісія Постанов (Е. Ройовська, Н. Самокіш, І. Клим) і прийнято їх одноголосно.

Голова номінаційної комісії Іванна Клим в порозумінні з членами комісії запропонувала присутнім до вибору новий склад Управи, а саме: голова — Надія Савчук, заступниця — Рома Шуган, заступниця і референтка зовнішніх зв'язків — Ольга Літепло, протоколярна секретарка — Ольга Руденська, кореспонденційна секретарка — Евгенія Івашків, касирка — Лідія Закревська, організаційна — Леся Крумшин, культурно-освітня — Стефанія Косович і комісія, до якої увійшли Михайлина Баран, Ірина Іванчишин, Ірина Стецьків, суспільна опіка — Віра Кушнір, стипендійна референтка — Уляна Ганущак, виховна референтка — Ольга Женецька, пресова — Олександра Юзенів, мистецька і музею — Люба Фірчук, господарська — Люба Павлик, Галя Оберишин і Марія Шепарович, хорунжі Анна Натина і Анна Кусьнірчук.

Контрольна Комісія: голова Леся Ґной та члени Анна Рак, Іванна Клим, Іванна Мачай та Христя Навроцька. Запропоновані склади Управи і Контрольної комісії прийнято одноголосно.

Новообрана голова Надія Савчук подякувала присутнім за те, що її вибрали, за довір'я. В своєму слові зауважила, що їй особливо приємно бачити багато нових молодих членок, що прибули з різних віддалених околиць. Є похвальним, що новозасновані Відділи активізуються, бо на них лежить обов'язок продовжувати працю нашої організації. Н. Савчук порушила деякі важні адміністраційні справи і закликала членок пильно виконувати належні обов'язки і приходити на сходини своїх Відділів чи Окружної Управи. Тоді буде добрий контакт між членством і Управою і праця буде гармонійною та успішною. Повідомила, що засідання Окружної Управи відбуватимуться у кожний третій вівторок місяця. Наступне засідання заплянувано на 16-го квітня, год. 6:15 веч. Н. Савчук подякувала голові СУА Марії Савчак, президії та всім присутнім за успіх Окружного з'їзду.

Присутні відспівали гимн СУА і предсідниця Ірина Куровицька оголосила закриття з'їзду.

Н. Н.

Травень — місяць Петлюри

Філядельфія (УІБ). — В цьому році 25-го травня сповниться 65-та річниця трагічної смерти голови Директорії УНР і Головного Отамана Військ УНР св. п. Симона Петлюри. Для відзначення цієї сумної дати Уряд УНР в екзилі проголосив місяць травень — місяцем Симона Петлюри.

Ухвалено звернутись до українського народу в Україні і в діяспорі із закликом вшанувати пам'ять С. Петлюри, його місце і винякове значення в боротьбі українського народу за волю і державну незалежність, нав'язуючи його історичну постать до сучасних подій в Україні.

Ухвалено також звернутись до СКВУ, ієрархів Українських Церков, наукових інституцій, української преси та до всіх українських організацій, а зокрема представництв Уряду УНР і Об'єднання Прихильників ДЦ УНР в екзилі належно вшанувати великого сина України.

Прийнято до відома програму Академічної Ради Уряду УНР, яка, в співпраці з Асоціяцією Українських Професорів та Науковою Радою СКВУ, розпочинає цикл наукових конференцій, присвячених епосі УНР та її будівничим. Перша із таких конференцій відбудеться 27-го квітня в Торонто, Канада, з участю гостя з України Левка Лук'яненка.

Обговорено видавничий плян праці, присвячений Симонові Петлюрі і УНР в цілому, зокрема вирішено перевидати книгу В. Івануса про Петлюру, призначену головним чином для України, а також тексти доповідей, виголошених на наукових конференціях та інші праці.

Ухвалено також проголосити збіркову акцію у квітні на конечні потреби ДЦ УНР в екзилі, а в травні на фонд ім. Симона Петлюри. Імена жертводавців будуть внесені до „Золотої книги", яка буде зберігатись в архіві УНР у Федеральному музеї Канади.

Виставка мистців зі Львова

Заходами 33-го Відділу Союзу Українок Америки у домівці СУА в Пармі, Огайо 2-го і 3-го березня 1991 року відбулася виставка експонатів мистців Юрія Коха і його сестри Оксани Кох-Максименко. Вона пройшла з успіхом і хоч в цей час відбувалися у Пармі інші імпрези, була помітна фреквенція глядачів і зацікавлених. Вже від довшого часу посилився обмін мистцями України з українською діяспорою і це дуже корисне явище. Завдяки цьому ми себе ближче пізнаємо, доповнюємо та консолідуємо в релігійному, національному та культурному аспектах. Не забуваймо, що ми походимо з того самого українського, здорового кореня і прямуємо до однієї великої, спільної нам усім мети, а саме: здобуття самостійної незалежної української держави. Виставку відкрила голова 33-го Відділу СУА Оля Дем'янчук, привітала мистців і гостей та передала слово Любі Боднар, культурно-освітній референтці Відділу, яка у змістовній і вичерпній формі переказала глядачам біографію і творчі осяги обох мистців.

Мило було вітати і відому дисидентку Надію Світличну, яка приїхала з Нюарку до Парми на свято Героїнь зі словом про покійну Оксану Мешко. При кінці глядачі ставили запити, а Ю. Кох відповідав на них. Гостям було запропоновано смачну перекуску, яку приготували Союзянки. На залі було виставлено біля 70 графічних праць і декоративних доріжок Юрка і Оксани. Графіка Юрія — це цікаві рисункові композиції, пов'язані з природою, птахами, казковою символікою, з національними або гумористичними мотивами. В деяких криється пародія комуністичного ладу, в інших підкреслюється патріотичні моменти нашої історії. Цікаві і ориґінальні були реклямні обгортки та оформлення до книжок. А ткацькі доріжки Оксани захоплюють око райдужністю красок і тонким виконанням. Мистці перебувають на відвідинах у гостинному домі Олени Мартинюк. Очевидно, з огляду на транспортні комплікації, мистці привезли зі Львова тільки частину своїх праць.

Цікавою є доля обидвох мистців. Юрій Кох народився у 1958 році у Львові. Батько його був актором драматичного театру, а мама учителькою математики. Юрій вчився у Львівському художньому училищі ім. І. Труша, яке закінчив у 1978 році. Після відбуття військової служби Юрій Кох навчався на факультеті графіки Українського поліграфічного інституту. Треба згадати, що до 1985 року Юрій і його колеґи не приймалися на офіційні виставки з причин різних перешкод зі сторони партійних органів. Доводилося часто-густо влаштовувати так звані „хатні" виставки. Аж з початком 1985 року ситуація трохи поправилася і досі неофіційне мистецтво одержало врешті статус офіційного і тоді щойно Юрій дістав [illegible] продемонструвати свій талант і мистецький діяпазон. Мистецькі обрії Юрія — це живопис, графіка і плакато-реклями. Мистець бере участь у різнородних виставках в Україні і за її кордонами. Виникла необхідність популяризації досі невідомих діячів культури. Під тим аспектом Юрій працює в тиражованій графіці і виконує ряд пам'яток-праць, присвячених молодим українським поетам, таким як Іванові Малковичеві, Петрові Мідянці, Володимирові Олейку, поето-групі „БУ-БА—БУ", відомому поетові Ігореві Калинцеві, своєму вчителеві Романові Безпалкові, до виставок Павла Ковжуна і Якова Гніздовського, різним ювілейним датам і т. п. Також виконує ряд реклямних робіт і мистецьких праць для Львівського театру „Не журись". У художньому оформленні Ю. Коха вийшла друком поетична збірка молодого закарпатського поета Петра Мідянки „Осередок". Юрій зробив мистецькі обкладинки до книг Клима Поліщука „Гуляйпільський батько" та Ярослава Грицака „Дух, що тіло рве до бою". У 1988 році група мистців, однодумців-патріотів зформувалися у офіційне товариство „Шлях". Це товариство об'єднує ідея розвитку і збереження мистецьких традицій для грядучих поколінь, традицій, розпочатих ще товариством „АНУМ" (Асоціяцією Незалежних Українських Мистців), що існувало у Львові до Другої світової війни. Як активний член Товариства „Шлях" Юрій мав декілька виставок у Львові, Києві, Луцьку та в інших містах України. Брав участь у першому мі[illegible]д ному бієнале „Імпреза-89" у Івано-Франківську, а також у міжнародніх виставках „Інтердрук-90" та „Плюс-90", а також у виставках в ЗСА, Канаді, Англії, Франції, Німеччині, Польщі, Юґославії, Чехо-Словаччині, та в деяких республіках Совєтського Союзу.

Мисткиня Оксана Кох-Максименко, рідна сестра Юрія, народилася в 1963 році. Успішно закінчила Український поліграфічний інститут. За фахом вона книгознавець. Працювала у мистецькій книгарні, а останніх 8 років — у Львівській Картинній Ґалереї. Під впливом частих мистецьких заходів і підприємств, що неодноразово відбувались у родинному колі Кохів, формувалися і світогляд та схильності Оксани. Чоловік Оксани, також мистець, займається різножанровим, в основному монументальним мистецтвом, а також викладає у Львівському художньому інституті. Отже, під впливом чоловіка та його мами — мисткині, Оксана почала самостійно проєктувати і виконувати невеликі ткацькі форми, зокрема декоративні доріжки. Після Великодніх свят брат і сестра Кохи повертаються додому, до Львова, а ми бажаємо їм від усього серця багато успіхів на славу Бога і України!

[illegible] Боднар

Ширші сходини Руху

Вінніпеґ, Ман. — Другі ширші сходини манітобського товариства прихильників Руху відбулися в неділю, 18-го листопада, тут у читальні „Просвіта".

Інформативні сходини відкрив проф. Ярослав Розумний, голова Товариства Прихильників Руху, який повідомив про доповідачів і теми їх доповідей. Він оголосив, що зборами провадитиме інж. Михайло Тарнавецький, професор Манітобського Університету, який з черги запросив мґр Софію Качор представити першого доповідача, проф. Вячеслава Брюховецького, співосновника і співавтора програми Руху. Проф. В. Брюховецький народився 1947 року, студіював журналістику й філологію в Київському Університеті, завершуючи свої студії 1986 року ступенем доктора філологічних наук. Він є завідуючим відділом теорії літератури АН УССР, професором журналістики Київського Університету, володіє англійською мовою, недавно викладав у Ратґерському університеті (ЗСА), а зараз є з візитою в Славістичному відділі Манітобського Університету. Проф. Брюховецький є автором біля 350 літературних статтей, а недавно появились дві його монографії про Ліну Костенко і Миколу Зерова. Він є також заступником президента новоствореної Української Наукової Асоціяції у Києві.

Доповідь проф. Брюховецького була на тему: „Загальний стан сучасної перебудови в Україні". Процеси перебудови в Україні, зазначив доповідач, проходять швидким темпом, тому за час його місячної відсутности могло дещо змінитися, що може відбитися на повноті образу. Тривожною є остання вістка про позбавлення Степана Хмари депутатського мандату і можливим є його судове покарання. 14-го листопада парляментарна більшість Верховної Ради прийняла рішення про позбавлення депутатської недоторканности і притягнення до кримінальної відповідальности С. Хмару, народного депутата України, заступника голови Української Республіканської Партії. Мабуть, це якась провокація, заявив доповідач. З важніших подій в Україні він відмітив перемогу в виборах. Народ прокинувся, хоче знати правду, вже не дозволяючи робити чогось поза своїми плечима. Україна була схожа на частинно спаралізовану людину. Тому треба було виступити проти цього лиха, зайняти демократичне становище в Верховній Раді. Найрадикальніша дія до сьогодні — це Декларація про суверенітет України. Для реалізації суверенітету потрібно реально проаналізувати ситуацію, збагнути шлях до здійснення (через деякі компроміси) і можливости здобуття прихильників. Важливим є те, що вчорашні в'язні — дисиденти є сьогодні у Верховній Раді. На сході України шахтарі перероджуються і вже виступають під блакитно-жовтими прапорами. Головне, що молодь захопилась відродженням і виховуються майбутні лідери. Доказом цього був студентський страйк голодування. На страйк прибув навіть студент з Іркутська. А двоє студентів одружилися під час голодуючого страйку, що, очевидно, мало вплив і на інших студентів. Теперішня молодь виростає в інших, відмінних стереотипах і можна почути, що вона вимагає від російськомовних батьків говорити по-українськи, як це заявила дочка одного інженера.

В Україні майже всі знають про існування української діяспори. Вже багато людей переконались, що українська людина в діяспорі створила чимало вартостей, наукових і культурних цінностей, задержала українську мову, культуру і традиції.

На сьогодні важливим завданням є не тільки матеріяльна поміч, але й уможливлення спеціялістам з України набути досвіду в західньому світі в різних ділянках: екомоміці, менаджерстві, комп'ютерознавстві, банковій системі, рільничому господарстві (фармерстві) та інших.

Друга конечна справа — це обмін студентами і науковцями Канади, ЗСА і України. Велике значення має масова інформація про Україну на Заході для вияснення, що Україна — це не якась провінція Росії, а країна окремої нації з великою історією і старою культурою. Це має бути об'єктивна і наукова інформація. Важними також є комерційні спарави.

Яким буде майбутнє України? Годі точно передбачити. Перед Україною приходить тяжка зима. Введена в Україні система талонів означає, що 70 відсотків зарплати будуть видавати у формі талонів, які мають урегулювати купівлю продуктів і товарів ширшого вжитку. Це добрий крок. Можна передбачити і провокації. Не дай Боже, щоб дійшло до кровопролиття. Наш чорнозем вже вдосталь насичений кров'ю.

400 років нищили і нищать вороги наш народ, але не можуть його знищити, бо він не втратив, а зберіг свою мову та ідентичність.

Корені Руху криються в народі.

У цьому відношенні цікавим є лист одного робітника з Білої Церкви до голови Руху І. Драча такого змісту: „Стійте твердо в Русі — вас підтримує народ. А як народ вас покине, залишуся я. А як ви зрадите, залишуся також я, але не сам бо зі мною буде правда!

Цікавою була також доповідь д-ра Ярослава Барвінського про медичні проблеми України. Лікар сердцевих недуг і хірург, д-р Барвінський після поетичного вступу розповів про свої враження з двох відвідин України в минулому році. Він брав участь в Конґресі Світової Федерації Українських Лікарських Товариств в Києві та Львові. Також згадав, що наступний Конґрес СФУЛТ відбудеться в 1992 році в Харкові, а в 1991 році відбудеться Конґрес европейських УЛТовариств у Івано-Франківському. Замітним було те, що на Конґресі всі лікарі (навіть росіяни) вживали тільки українську мову. Праці цього конґресу перекладено на англійську мову. В Києві була нагода побачити дім, де в 1917—18 рр. засідала Центральна Рада, були відвідані й інші історичні пам'ятки. У Львові відбулась перша присяга пластунів. Україна потребує медикаментів, медичного приладдя, комп'ютерів і копіювальних машин, а зокрема треба творити клініки, особливо для дітей чи осіб поражених радіяцією чорнобильської катастрофи. Після цієї катастрофи уряд зарядив, щоб вагітні жінки робили аборти. Документація абортів знищена. Ще є 135 тисяч осіб, потерпілих від радіяції, з чого — 52 тисячі дітей. Лікувати їх треба в Україні. Хвороби, які постають в наслідок радіяції — це рак (левкемія) та зараження кровоносних судин. Апаратуру для контролі хворіб можна б набути в Німеччині (також ця країна погодилася вишколити персонал в орудуванні цією апаратурою). Це вимагає багато коштів. В Україні є 15 мед інститутів (в Канаді 16). Є добрі лікарі, з яких припадає один лікар на 234 особи (в Канаді один на 439). Існує закон про секретність смертности і тому статистика замовчує, хто від якої хвороби вмирає. В Канаді з 26 мільйонів населення 22 тисячі проходять серцеву операцію, а в Україні з 52 мільйонів — в дев'ять разів менше. Немає операцій на серце для немовлят і дітей. Двох лікарів з Канади, в тому і д-р Ярослав Барвінський, підписали договір з міністерством здоров'я України про обмін лікарями і студентами медицини з Канадою в Манітобському і Торонському Університетах.

Далі д-р Ярослав Розумний, делегат Манітобського відділу Руху, подав звіт з 2-го З'їзду Народного Руху України. Він зазначив, що вдруге відвідав Україну після участи в Міжнародному З'їзді україністів. В назві Руху зайшли певні зміни: „Народний Рух України за перебудову" змінено на „Народний Рух за Незалежність". На з'їзді поширено платформу Руху і уточнено, що це не партія, хоч до Руху належать партії, яких сьогодні в Україні є 16. Рух — це організація, яка намагається консолідувати ці партії й усвідомлювати зрусифіковане населення. В нарадах зборів виринуло питання необхідности підготовки професійних кадрів і співпраці з українською діяспорою для створення мостів спілкування з українцями світу. Здійснення цього натрапляє на ускладнення зі сторони ще сильної партократії. Рух має „місійну" працю, зокрема на східних і південних землях України, де росіяни й зрусифіковані українці становлять поважну кількість населення. Тут треба вживати відмінну тактику і присвятити більше уваги сільському населенню та робітництву. Рух відбував збори в Палаці „Україна" (і заплатив 40 тисяч карбованців за винайм, з чого 20 тисяч пожертвувала Канада). Рух начисляє приблизно 5 мільйонів прихильників, а на З'їзд прибуло 2,125 обраних делегатів. За областями помітний спад числа із заходу на схід. Наприклад, Львівська область — 409, Івано-Франківська — 260, Волинська — 54, Житомирська — 20, Запорізька — 27, Луганська — 29, Донецька — 37, і т. д. За національним складом було: Українців — 1868, росіян — 75, жидів — 6, поляків — 4, мадярів — 4, білорусів — 3, греків, румунів і вірменів по 2, татарів, китайців і грузинів по одному.

На другому З'їзді Руху були присутні представники посольств ЗСА і Канади з Москви та консулятів Болгарії, Німеччини, Польщі, Румунії, Мадярщини, Франції і Чехо-Словаччини з Києва. Рівнож були гості із ЗСА, Канади, Арґентини, Англії, Франції, Бельгії, Німеччини, Польщі, Чехо-Словаччини, Румунії, Юґославії, Австралії та Литви, Латвії, Білорусії, Молдавії і Росії (РСФСР).

Зборами проводили на переміну члени Управи Руху: Драч, Павличко, Горинь, Черняк, Яворівський та інші. Не було обрання делегатами президії з'їзду.

На З'їзді Руху було 23 доповіді з різних ділянок. Не було жодної доповіді з діяспори.

В Україні немає відкритого „Інтерфронту", але він існує під маскою деяких партій (навіть націоналістичних) та в церковних конфліктах.

В питанні церкви Рух пропонує взаємну толеранцію українських церков. Село ще байдуже до Руху (цьому сприяє комуністичний режим).

В деяких районах західньої України — Турці, Чорному лісі (які були стероризовані НКВД і КҐБ за дії УПА) донині панує великий страх і втеча від політики. Село здеформоване, бо селянство як кляса перестало існувати.

Є симптоми пробудження робітництва. Робітники одного заводу в Києві солідаризувалися з вимогами голодуючих студентів. Обступивши дім, в якому відбувалося засідання Верховної Ради, вони довели до відома депутатів, що солідаризуються з голодуючими студентами, які вимагали уступлення Масола.

Отже, можна ствердити, що з'являються нові політичні чинники, нові сили в Україні, а це — студентство і робітництво. На закінчення доповідачі дали відповіді на питання, які цікавили присутніх, після чого проф. М. Тарнавецький подякував доповідачам, управі читальні „Просвіта" за надання залі в безплатне користування та всім присутнім за численну участь. Присутніх було понад чотириста осіб.

Д. Яремчук